

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı

Tarih Eğitimi Bilim Dalı

**MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE TARİH
ÖĞRETİMİNİN, ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
PROBLEMLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ (VAN ÖRNEĞİ)**

Osman AKIN

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2019

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE TARİH ÖĞRETİMİNİN,
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE PROBLEMLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
(VAN ÖRNEĞİ)

Osman AKIN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Nurullah KARTA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı

Tarih Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2019

KABUL VE ONAY

Osman AKIN tarafından hazırlanan “Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Tarih Öğretiminin, Öğretmen Görüşlerine Göre Problemleri ve Çözüm Önerileri (Van Örneği)” başlıklı bu çalışma, 01.08.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet KARATAŞ (Başkan)

Prof. Dr. Ümit KILIÇ (Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Nurullah KARTA (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporum sadece Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinde erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ..... Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

01.08.2019

_____

Osman AKIN

ÖZET

AKIN, Osman. *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Tarih Öğretiminin, Öğretmen Görüşlerine Göre Problemleri ve Çözüm Önerileri (Van Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2019.

Bu çalışma, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Tarih öğretiminin Öğretmen Görüşlerine Göre Problemlerini (Van Örneği) tespit etmeyi ve tespit edilen problemlere çözüm önerileri getirmeyi amaçlamaktadır.

Van il merkezinde bulunan farklı türlerdeki meslek liselerinde görev yapmakta olan toplam 50 tarih öğretmeni çalışma alanı içerisinde yer almaktadır.

Meslek liselerindeki tarih öğretiminin problemlerini Van İli'nden hareketle tespit edebilmek amacıyla öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Bu amaçla hazırlanan anket meslek liselerinde görev yapan tarih öğretmenlerine uygulanmıştır. Veriler elde edildikten sonra, sonuçlar SPSS (Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı) Paket İstatistik Programıyla değerlendirilmiştir.

Literatür taramasıyla ortaya konulan ve ankette çıkan çözüm önerilerinin meslek liselerinde tarih öğretiminin problemlerinin çözümüne katkı sağlaması ümit edilmektedir.

Kamuoyunda son yıllarda sıkça gündeme gelen 'Meslek Liselerinin Eğitim-Öğretim Problemleri' konusuna, acaba 'Tarih Öğretiminin Problemleri' nelerdir? Sorusuyla yaklaştığımız bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde problemin durumu, tarih öğretimi, araştırmanın amacı, problem cümlesi, alt problemler, sayıtları, sınırlılıklar ve tanımlar; ikinci bölümde konuyla ilgili araştırmalar yer almaktadır. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, modeli, evreni, örnekleminin yanı sıra, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ve verilerin analizi; dördüncü bölümde bulguların nasıl analiz edildiği konularına yer verdik. Beşinci bölümde tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Üçüncü Bölümde araştırmanın bulguları ve bu bulgulardan elde ettiğimiz bilgilerin yorumlanması, son bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Mesleki Eğitim, Tarih Öğretimi, Tarih Öğretmeni, Problem durumu.

ABSTRACT

AKIN, Osman. *Problems and Solutions Proposals Of History Teaching In Vocational High School According To Teachers Opinion (In Sample Of Van)* Master's thesis, Van, 2019

This work is aiming to fix problems about teaching history at Vocational High School (in sample of Van) and trying to find solutions according to teachers points of views.

There are Vocational High Schools in different kinds and there are 50 history teachers in this work.

To find the problems about teaching history at Vocational High Schools the history teachers opinions were used. For finding out problems and finding solutions for these problems some questionaire were applied the teachers who work at above mentioned schools.

After the datas were obtained, results were evoluated with the program wich is coiled SPSS (social sciences statistics pocket program) the erea which the problems got intensive was indicated and it were faced different Vocational High Schools were exploned with charts. Against the problems the solutions opinions were added with the percentage of joined teachers.

It is thought that suggestions which are revealed by the literatüre review and which come out from the survey will contribute to the solution of history teaching problems in vocational High Schools.

This research consists of four chapters all including suggestions for aquestion frequently discussed in recent years, ‘‘What are the problems of history teaching within the scope of education problems in vocational high scools?’’

In the introduction, the status of the problem, the purposeof the research sub-problems, definitions, limitations of the research, assumptions and researches about the subject are given.

In the second part, the method of the research, the context, the sample as well as the characteristics of the data collection tool used in the research and how the findings are analyzed are presented.

In the third section, the findings of the research and the interpretation of the information obtained from these findings are presented while the results and suggestions are given in the last chapter.

Key Words

Vocational Education, History Teaching, History Teacher, Problem status.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iii
BİLDİRİM	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xii
1. BÖLÜM. GİRİŞ	1
1.1. Problem durumu.....	1
1.2. Mesleki ve Teknik Eğitim	3
1.2.1. Türkiye'de Meslekî ve Teknik Eğitim Sisteminin Tarihî Gelişimi .4	
1.2.2. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları'nın Dönüşümü..... 6	
1.2.3. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları..... 7	
1.2.4. Anadolu meslek liseleri	7
1.2.5. Anadolu teknik liseleri	8
1.2.6. Teknik liseler	8
1.2.7. Endüstri meslek liseleri	8
1.2.8. Sağlık meslek liseleri..... 9	
1.2.9. Çok programlı liseler	9
1.2.10. Mesleki Eğitimin Hedefi	9
1.2.11. Mesleki Eğitimin Temel İlkeleri	10
1.2.12. Tarih Öğretimi	12
1.2.13. Tarih Öğretiminin Amaçları	14
1.2.14. Araştırmanın Amacı	16
1.2.15. Problem Cümlesi	16

1.2.16. Alt problemler	17
1.2.17. Sayıtlar	18
1.2.18. Sınırlılıklar.....	18
1.2.19. Tanımlar	18
2. BÖLÜM: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	21
3. BÖLÜM: YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın modeli	27
3.2. Araştırmanın Evreni ve örneklemi	27
3.3. Veri Toplama Aracı.....	28
3.4. Verilerin Analizi.....	29
4. BÖLÜM: BULGULAR.....	31
4.1. Birinci alt probleme ait bulgular.....	31
4.2. İkinci alt probleme ait bulgular	31
4.3. Üçüncü alt probleme ait bulgular	32
4.4. Dördüncü alt probleme ait bulgular	33
4.5. Beşinci alt probleme ait bulgular	34
4.6. Altıncı alt probleme ait bulgular	35
4.7. Yedinci alt probleme ait bulgular	37
4.8. Sekizinci alt probleme ait bulgular	38
4.9. Dokuzuncu alt probleme ait bulgular	38
4.10. Onuncu alt probleme ait bulgular.....	39
4.11. On birinci alt probleme ait bulgular.....	39
4.12. On ikinci alt probleme ait bulgular.....	39
4.13. On üçüncü alt probleme ait bulgular.....	40
4.14. On dördüncü alt probleme ait bulgular	40

5. BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	42
5.1. Tartışma ve Sonuç	42
5.2. Öneriler.....	44
KAYNAKÇA	49
EK 1. Anket Örneği	53

KISALTMALAR

Çev. :Çeviren

Der. :Derleyen

S. :Sayfa

F :Frekans

İ.Ö.O. :İlköğretim Okulu

O.Ö.O. :Ortaöğretim Okulu

MEB :Milli Eğitim Bakanlığı

LGS : Liselere Giriş Sınavı

YGS : Yükseköğretime Geçiş Sınavı

P :Anlamlılık

SPSS :Statistical Package for the Social Scienses

(Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı)

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

X: Aritmetik Ortalama

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem durumu

Günümüz dünyasında önemi her geçen gün artan mesleki eğitimin ne yazık ki ülkemizde pek çok problemleri vardır. Meslek liselerinin problemlerinden birisi de bizim araştırmamıza konu olan ‘Meslek Liselerinde Tarih Öğretiminin’’ durumudur. Bilindiği üzere insanoğlu başka insanlarla yaşamak zorundadır. Onların yardımına muhtaç ve onlara yardımcı olacak bir fitratta olan sosyal bir varlıktır. Hayat ve düşünce tarzının sağlıklı olması için insanın önce kendisini tanıması gerekir. İnsanlık acaba hangi süreçlerden geçerek günümüze kadar yol aldı? İnsanoğlunun geçmişteki yaşantıları nasıldı? Ne tür düşünceler ve idealler nasıl uygulandı, ne gibi sonuçlar ortaya çıkardı? İnsanoğlunun hayatını yakında ilgilendiren bu tür sorulara cevap verebilmek için öncelikli olarak müracaat edeceğimiz bilim dalı tarihtir. Bir diğer ifade ile tarih milletlerin hafızasıdır. Bir insan için hafıza mikro düzeyde hangi anlamlı ve önemli ise, olguyu makro düzeyde ele alıp irdelediğimiz zaman fertlerin meydana getirmiş olduğu millet için de hafıza diğer tabirle tarih, aynı önemi taşır.

Hafızasını kaybeden bir insanın istikrarlı bir geleceği olamaz. Hayatı her an tehlike ile doludur. Bu yüzden toplumların veya milletlerin varlıklarını sağlıklı ve istikametli bir şekilde sürdürebilmeleri, onlar için bir hafıza niteliğinde olan tarihi öğrenmeleriyle doğru orantılıdır (Köstüklü, 2001: 11).

Tarih öğretiminde karşılaşılan diğer bir problem, Tarih eğitiminin amacı ve kapsamı ile ilgili yaşanan problemdir. Mili Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu 8. Milli Eğitim Şurasında “Bugünkü yapısı ile orta öğretim sistemimiz, daha çok, lise yolundan üniversite kapılarına öğrenci yığan bir merdiven düzeninde çalışmakta ve orta öğretim seviyesinde toplumun ihtiyacı olan insan gücünü yetiştirmemektedir.” ifadesi amaç olarak sadece üniversiteye öğrenci yığan bir kurum olma gerçeğini belirtmiştir. Bu sadece tarih öğretiminin bir sorunu olmayıp, tüm sosyal bilimler derslerinin karşı karşıya kaldığı bir sorundur.

Tarih insanların ve milletlerin görüntüsünü yansıtır; bu nedenle eğitimimiz için sadece geçmişimizi değil günümüzde de meydana gelen olayları ve vukuatları anlayabilmemiz için çok gerekli olan bir diğer unsurdur (Özbaran, 1998: 27).

Beşeri bilimler arasında tarih unsurunun görevi, toplumların hangi aşamalardan geçerek geldiklerini, ne yaptıklarını ve gitmekte oldukları yeri ortaya koymak için son derece önemli bir bilgi hazinesi oluştururken, diğer taraftan da insana yolunu istikametli bir şekilde çizebileceği bir şuur sağlar (Özçelik, 1996: 17).

Günümüze kadar tarih eğitim-öğretiminde kullanılan yöntemler daha çok tarihle ilgili genel kavramların ve temel bilgilerin soru-cevap ve anlatım yöntemiyle öğrenciye aktarılmasıyla sınırlı olduğu görülmektedir. Tarih derslerinde sadece öğretmen ve ders kitaplarına bağımlı anlatım yönteminin tarih eğitim ve öğretimi için yeterli olamayacağı aşikardır.

Tarih XIX. yüzyılda bilimsel anlamda kabul görmeye başladı. Önceden belirtildiği gibi yaklaşık 200 seneden beri ilkökul programlarında yerini alıp uzun seneler, önemli isimlerin tarihlerin, yerlerin, savaşların ve diğer olguların ezberlenmesini gerektiren bir ders olarak görüldü. Bu durum öğrencilerin tarih derslerini sıkıcı ve gereksiz bulmalarına sebep oldu. Böylece günümüz bilgi toplumunun ihtiyaç duyduğu kapsamlı düşünme kabiliyetine sahip olma, özel kabiliyetleri geliştirme, çok yönlü düşünme ve hıza ayak uydurabilme, doğru ve etkili düşünebilme, öğrenmeyi öğrenme, öğrenmeleri gözlem ve akla dayandırarak sorgulama gibi özelliklere sahip öğrenciler tarih derslerinde yerlerini alamadılar (Memioğlu, 2004: 9).

Amaçları içinde öğrencileri donanımlı, bilgi birikimli ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir şekilde hayata hazırlamak ve kimlik duygusu inşasına katkıda bulunmak olan tarih öğretimi ülkemizde, zorunlu ders olarak bütün okullarda olduğu gibi meslek liselerinde de okutulmaktadır. Ancak diğer ortaöğretim okullarında tarih öğretiminde yaşanan problemlere oranla bu durum meslek liselerinde daha fazladır. Bu çalışmada ‘‘Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Tarih Öğretiminin Problemlerini’’ bilimsel yollarla tespit etmeye ve bu minvalde belirlenen problemlere çözüm önerilerinde bulunmaya çalışılmıştır.

1.2. Mesleki ve Teknik Eğitim

Sanayileşmenin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan işgücü ihtiyacı mesleki eğitime duyulan gereksinimi de ortaya çıkarmıştır. Sanayi verilen işleri dönemin şartlarına ve standartlarına uygun yapabilen elemanlar istemiştir. Eğitim, insanların bu taleplerine cevap verebilen çalışanların yetiştirilmesine yönelmiştir. Eğitimin günümüzde bile var olan tipik bazı özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

1-Eğitim sadece resmi okullarda yapılır.

2-Eğitimin asıl amacı sanayinin ihtiyaçlarına cevap verebilen insan yetiştirmektir.

3-Eğitimde eleme yöntemi uygulanır. Bu eleme yönteminden geçemeyenler devre dışı kalır.

Oysa şimdilerde eğitim kurumlarının, tek başına insanların temel öğrenme ihtiyaçlarını karşılayamadığı ve bireylerin tamamının aynı süreçte ve periyotta başarılı olamayacağı düşünülmektedir.

10 Aralık 1948'de, Paris'te gerçekleştirilen UNESCO'nun genel Kongresi'nde şu kararlar alınmıştır: Eğitim her insanın hakkıdır. İlköğretim zorunludur. Öğretim en azından ilk ve ortaöğretim aşamasında parasız yapılmalıdır. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Meslekî eğitim bütün kesimlerin yararlanmasına açık tutulmalıdır. Yükseköğretim bütün kesimlerin kabiliyet ve yetenekleri ölçüsünde yerleşebileceği kurumlar olmalıdır. Eğitimin amacı; insanların kişiliğini bir bütün olarak geliştirmek, insanların temel hak ve hürriyetlerine karşı saygı duymayı kuvvetlendirmektir.

Mesleki ve teknik eğitim, küreselleşen dünyanın getireceği olası sorunlara karşı bireylerin potansiyellerini geliştirerek, karşı koyabilecek en etkili araçtır. Çünkü okullar ve eğitim sisteminin diğer kuruluşları tek başlarına sürdürülebilir bir kalkınma için gerekli eğitim ve öğretimi gerçekleştiremezler. Mesleki ve teknik eğitimin yüzü hem okul, hem iş tüm hayata dönük olduğu için bireylerin bütün yaşamının tamamlayıcı bir parçasıdır.

1.2.1. Türkiye'de Meslekî ve Teknik Eğitim Sisteminin Tarihî Gelişimi

Ülkemizde meslek eğitiminin geçmişi uzun yıllar öncesine dayanır. 19. yüzyıla kadar mesleki eğitim geleneksel çıraklık sistemi ile yürütülmüştür. Osmanlı imparatorluğu döneminde Ahilik ve Loncalar vasıtasıyla çırak, kalfa ve usta ilişkisi içinde yaparak ve yaşayarak öğrenme tarzında gerçekleştiriliyordu. Bir esnaf teşkilatı olan Ahilik kuruluşu 13. ve 18. yüzyıllar arasındaki zaman diliminde Anadolu'da esnaflar arasındaki birliği geliştirme, dayanışma, çırak ve kalfa yetiştirme, yoksulları koruma işlevlerini gerçekleştirmişlerdir. 18. yüzyıldan itibaren Ahilik teşkilatının yerini alan loncalar, esnafı koruyan, gerektiğinde maddi destek veren; çırak, kalfa ve usta yetiştiren çok sayıda işyeri açan bir teşkilat kimliği kazanmıştır.

Osmanlı imparatorluğunda ilk örgün mesleki teknik eğitim kurumları, orduların yeni savaş tekniklerine göre çağa uygun eğitilmelerini sağlamak amacıyla, ordu bünyesinde kurulmuştur. Ordu için gerekli subay mühendis ve hekim gereksinimi için yüksekokulların yanında, savaş malzemeleri olarak kullanılan araç ve gereçlerin üretimini ve bakımını yapabilecek kalifiye eleman ihtiyacını gidermek amacıyla sanat okulları hızla açılmıştır. Türkiye'de 19. yüzyıla kadar, beceriye dayanan iş gücü geleneksel çıraklık eğitimiyle ve loncaların sorumluluğunda yetiştirilmiştir. Günümüzde de faaliyet gösteren mesleki eğitim kurumlarından bir kısmı 19. yüzyılın ortalarında kurulmuştur. Cumhuriyetten önce daha çok mahalli olarak kurulan ve görevlerini icra eden mesleki eğitim okulları, cumhuriyetin ilanından sonra bir devlet politikası olarak ele alınmıştır.

Okul ve sanayi destekli programlar gelişmiş ülkelerde daha fazla ilgi görmektedir. "Bu sistemlerde bireylerin elenmesi söz konusu değildir. Herkes yararlı olabileceği alana yönlendirilmektedir (Arı ve Binici, 2004: 383-396)". Türk millî eğitimi de bu gelişmeleri takip ederek Cumhuriyetin kurulmasından bu yana 19 defa millî eğitim şuraları yapmış ve 16. şurayı da tamamen mesleki eğitime ayırarak bu konuda millî politikalar belirlemiştir.

Okullar ve kurslar Cumhuriyetin ilk yıllarında, değişik bakanlık ve daireler tarafından dağınık bir şekilde yönetilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında bu dönemlerde, meslekî ve teknik öğretim alanlarıyla ilgilenen bir daire kurulamamıştır. Bu sebeple, meslekî ve teknik öğretim, 1926 yılında; önce İlk Öğretim Dairesi, daha

sonra da Yükseköğretim Dairesi bünyesinde yer almıştır. 1927'de de Yüksek ve Meslekî Öğretim Genel Müdürlüğü haline getirilmiştir. 1933 yılında okulların ve hizmetlerin gelişmesi sonucu 2287 sayılı yasayla Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1927 yılında 1502 sayılı yasa ile teknik okulların araç-gereç, program, istihdam ve öğretmen yetiştirme sorumluluğu Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmiştir. Verilecek olan eğitim, üçü mesleki ikisi de hazırlık olmak üzere ilkokuldan sonra beş yıl olarak düzenlenmiştir. 1935'te Köy Enstitülerinde ortaokulu bitirenlerin devam edebileceği özel bölümler açılmıştır. İktisat alanında eğitim veren okullar dört yıla çıkarılmış ve Akşam Ticaret okulları açılmıştır.

Meslekî ve teknik eğitimle ilgili diğer gelişmelere koşturarak gelişen teşkilat yapısının artan ihtiyaçlarını karşılamada Genel Müdürlük merkez ve taşra kadroları yetersiz kalınca, Meslekî ve Teknik Öğretim alanındaki işlerin daha sistemli ve etkili bir şekilde başarılabilmesi için 25 Eylül 1941 tarihinde 4113 sayılı Kanunla Meslekî ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı haline getirilmiştir. Bu kanunla meslek okullarının; talim ve terbiye ile teftiş işleri hariç, bütün hizmetleri bu müsteşarlık sorumluluğuna verilmiştir (Cebeci, 2006).

1974'te 9. Milli Eğitim Şurasında bütün ortaöğretim kurumlarına lise adı verilmesi kararlaştırılmıştır. Buna göre teknisyen okulu "Teknik Lise" ve Sanat Enstitüsü "Meslek Lisesi" olmuştur. (MEB. Tebliğler Dergisi, 1998, cilt:62, Sayı:2495).

Konunun önemi dolayısı ile 13-17 Kasım 1999'da gerçekleştirilen 16. Millî Eğitim Şurası bütünüyle Meslekî Teknik Eğitimin sorunlarını çözmek amaçlı bir gündem ile toplanmıştır. Teknoloji ve bilim alanındaki hızlı değişim ve dönüşüm sanayinin yüksek nitelikli kalifiye eleman gücüne olan ihtiyacını arttırmıştır. "Sanayi kuruluşları öğrencilerden üretim bilgisi ve becerisi, teknolojinin yakın takibi gibi konuların önceden bilinmesini temel istek olarak bildirmişlerdir" (Arı ve Binici, 2004:383-396). Meslekî eğitim sistemi, iş dünyasının gereksinim duyduğu kadar kaliteli ve rekabet edebilir bir eğitim vermelidir. Bu eğitimde, yükseköğretimden iş dünyasına geçiş sırasında genel rekabetin ve meslekî yeteneklerin ön planda tutulması gerekir. İstihdamda, işin gerektirdiği genel rekabet ortamı yaratılmalıdır.

Cumhuriyet döneminde mesleki eğitime önem verilmesi ve mesleki eğitimin daha da geliştirilmesi adına yapılan bütün çalışmalar, bu çalışmaların dayandığı sağlam

temel ve ilkeler, oluşturulan bütün imkânlar sistemin bugünkü seviyeye ulaşmasını sağlamıştır.

Tüm gelişmelere ve çabalara karşın, mesleki ve teknik öğretimin ülkemizin gelişmesi ve kalkınmasındaki öneminin göz ardı edildiği görülmektedir. Buna karşılık insan gücünü üretken ve olumlu bir biçimde kullanabilmek sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli ve vasıflı insan gücü, gereksinim duyulan iş alanlarını tespit edip bu doğrultuda çalışmak, meslek lisesi mezunlarının kendi meslek alanlarında işe yerleştirilmeleri mesleki ve teknik eğitimin temel amaçlarından biri olmuştur. Günümüzde uluslararası işletmeler üstünlük kurmak için, bilgi ve beceri düzeyi yüksek, bu düzeyi sürekli ilerleten, verimli ve yenilikçi işgücüne ihtiyaç duymaktadır. Bu durum mesleki eğitimin giderek artan önemini de açıkça ortaya koymaktadır.

Bütün toplumlar günümüzde iş gücüne ve insan kaynaklarına büyük yatırımlar yapmaktadırlar. Çünkü toplumda en önemli kaynak insan kaynağıdır. Türkiye gelişmiş ülkeler arasında yer almakta ve onlarla bütünleşmek ihtiyacı hissetmektedir. Türkiye'nin bu aşamada sahip olduğu en önemli kaynağı, genç ve dinamik olan bir nüfus yapısını barındıran insan gücüne sahip olmasıdır.

1.2.2. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları'nın Dönüşümü

MEB'in, "652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesiyle Bakanlıktaki mesleki ve teknik eğitim ile ilgili hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı ile Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı birimleri Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü adı altında yapılandırıldı. Daha önce farklı birimlere bağlı iken halen Bakanlığın, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı faaliyet gösteren 22 okul türünün, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Çok Programlı Anadolu Lisesi adı altında yeniden yapılandırılması uygun bulundu. Çok programlı Anadolu Lisesi bünyesinde Anadolu meslek programı, Anadolu teknik programı, Anadolu lisesi ve/veya Anadolu imam hatip lisesinde eğitim verilmeye olanak sağlandı.

Mevcut mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumları, mesleki ve teknik eğitim merkezleri ile çok programlı liseler hariç, Anadolu Sağlık Meslek Liseleri dahil, 2014-2015 eğitim-öğretim yılından itibaren kademeli olarak Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesine dönüştürülmüştür. Bakanlığın Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı okullar bünyesindeki, meslek lisesi ile Anadolu meslek lisesi programlarında bulunan mevcut alan ve dallar Anadolu meslek programı alan ve dallarına; teknik lise ile Anadolu teknik lisesi programlarında bulunan mevcut alan ve dallar ise Anadolu teknik programı alan ve dallarına dönüştürülmüş, Anadolu teknik lisesi ile teknik lise program türünde bulunan alanlar Anadolu meslek program türünde açılmıştır" (Hürriyet gazetesi, 03.05.2014).

1.2.3. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları

Okulların mesleki ve teknik alanında eğitim veren birimleri Bakanlık Merkez örgütünde aşağıdaki genel müdürlüklere bağlı olarak faaliyetlerini yürütmektedirler.

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü,

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü,

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü,

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü,

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü,

Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

Bu müdürlüklere bağlı meslek liseleri ve tanımları şöyledir:

1.2.4. Anadolu meslek liseleri

Ortaöğretim seviyesinde mesleki alanların gerektirdiği seviyede mesleki yetenek verilmesi ve ortak bir genel kültür kazandırılması amacıyla okutulan genel kültür dersleri ile en az bir yabancı dil öğretilmesini amaçlayan, öğrencileri iş alanlarına, hayata ve yükseköğretime hazırlayan programların uygulandığı eğitim kurumlarıdır. Anadolu meslek liselerinin faaliyetlerine başlaması 1982-1983 eğitim-öğretim döneminde olmuştur.

Anadolu meslek liselerinde okuyan öğrenciler, 9, 10 ve 11. Sınıfta eğitim ve öğretimlerinin tamamını okulda görmektedirler. 12. sınıfa geçtiklerinde öğrenciler, mesleki teorik ve genel kültür derslerini haftanın iki günü okulda görmektedirler. Haftanın kalan üç gününde ise alanları ile ilgili uygulamalı meslek derslerini meslek dalları ile ilgili devlete veya özel sektöre ait kurumlarda mesleğinde belli bir seviyeye ulaşmış personel tecrübelerinden faydalanmak için işletmelerde yapmaktadır.

1.2.5. Anadolu teknik liseleri

Bireylere; endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon ile birlikte genel bilgi dersleri verilmesini ve en az bir yabancı dil öğrenmesini sağlamayı amaçlayan, öğrencileri hem yüksek öğretime hem de hayata hazırlayan programların uygulandığı eğitim kurumlarıdır. Anadolu teknik liseleri ilk kez 1983-1984 eğitim-öğretim yılında faaliyete başlamıştır. Bu liselerde mezun olan öğrenciler meslekleri ile ilgili ön lisans programlarında eğitimlerine devam edebilir veya iş yeri açma belgesi aldıkları için resmi olarak iş yeri açma imkanını elde etmiş olurlar.

1.2.6. Teknik liseler

Bu eğitim kurumları ortaöğretim seviyesinde meslek alanlarının gerektirdiği seviyede mesleki formasyon verilmesini ve okutulan genel bilgi dersleri ile ortak bir genel kültür kazandırılmasını amaçlayan, öğrencileri iş alanlarına, hayata ve yüksek öğretim programlarına hazırlayan eğitimlerin verildiği okullardır. Bu okullar 1969-1970 eğitim-öğretim yılında faaliyete başlamıştır.

1.2.7. Endüstri meslek liseleri

Bu eğitim kurumları öğrencilere ortak bir kültür aşılama, çağdaş bir dünya görüşü kazandırmak ve endüstri sektörünün ihtiyaç duyduğu mesleki bir kabiliyet kazandırmak amacıyla, öğrencileri yükseköğretime ve iş alanlarına hazırlayan teknik programların uygulandığı okullardır.

Endüstri meslek liselerinde okuyan öğrenciler, 9, 10 ve 11. Sınıfta eğitim ve öğretimlerinin tamamını okulda görmektedirler. 12. sınıfa geçtiklerinde öğrencileri, teknik teorik ve genel kültür derslerini haftanın iki günü okulda görmektedirler.

Haftanın kalan üç gününde ise alanları ile ilgili uygulamalı meslek derslerini işletmelerin araç-gereç, makine ve mesleğinde belli bir seviyeye ulaşmış personel imkanlarından faydalanmak için işyerlerinde yapmaktadır.

1.2.8. Sağlık meslek liseleri

Sağlık sektörünün ihtiyaç duyduğu iş gücünü temin etmek amacıyla gerek devlet tarafından gerekse de özel okul olarak eğitim faaliyetlerini yürüten meslek lisesi türüdür. Bu meslek liselerinde öğrenim süresi dört yıldır. Sağlık meslek liselerinde mezun olan öğrenciler 2014 yılına kadar Hemşirelik, Acil Tıp Teknisyenliği, Radyoloji teknisyenliği gibi bölümlerden diploma alabiliyorlardı. Bu tarihten itibaren de Ebe yardımcılığı, Sağlık bakım teknisyenliği ya da Hemşire yardımcılığı alanlarından birini seçebilmektedirler.

1.2.9. Çok programlı liseler

Çok programlı liseler günümüzde öğrenci sayısının az olduğu küçük yerleşim birimlerinde birden fazla eğitim programı türünü bünyesinde barındıran okullardır. Bu eğitim kurumları, 2014-2015 öğretim yılından itibaren Çok Programlı Anadolu Lisesi adıyla eğitim-öğretimlerine devam etmektedirler.

Çok programlı liseler, öğrencilere ortak bir kültür aşılama, çağdaş bir dünya görüşü kazandırmak ve endüstri sektörünün ihtiyaç duyduğu mesleki bir kabiliyet ve yetenek kazandırmak amacıyla, öğrencileri yükseköğretime ve iş alanlarına hazırlayan mesleki ve teknik programların uygulandığı okullardır.

1.2.10. Mesleki Eğitimin Hedefi

Bir ülkenin kültür, medeniyet ekonomi ve teknoloji alanında ilerlemesi vatandaşlarına vermiş olduğu eğitimin seviyesine bağlıdır. Bir ülkenin vatandaşları arasında kültürel birliği sağlayan unsurlar arasında en önemlisi eğitimidir. Eğitimin verilmediği veya yanlış eğitim programlarının uygulandığı ülkelerde ise vatandaşlık birliğinin sağlam temeller üzerine oturtulması imkânsızdır.

Eğitimin amacı, ‘bireylerde istendik davranış oluşturmaktır. Toplumun bütün bireyleri için ortak bir davranış ve kültür birliği geliştirmeyi amaçlayan eğitime genel eğitim, Meslek eğitimi ise amaçları belirlenmiş meslek dallarında çalışabilecek gerekli bilgi ve becerileri kazanmış bireyler yetiştirmektir.

Türk Milli Eğitim Sisteminin de amaçladığı gibi mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının hedefi; bir yandan öğrencilerin ailelerine, topluma uyumlu, yararlı ve istendik davranışlar gösteren, diğer yandan da mesleklerinde ustalaşmış, gerekli bilgi ve becerileri kazanmış bireyler yetiştirmektir.

Genel eğitim, toplumun bir arada yaşaması için gerekli olan kültür birikimini kazandırır. Mesleki eğitim ise, bir meslek için ihtiyaç duyulan özel kültürü kazandırır.

Mesleki ve teknik eğitime Cumhuriyet döneminden günümüze kadar yapılan kalkınma planlarında, hükümet programlarında ve Milli Eğitim Şuralarında ağırlık verilmesi öngörülmüş ve bu alanda çok sayıda yasa çıkarılmıştır.

Günümüzde de mesleki ve teknik eğitimin önemi her geçen gün artmaktadır. Meslek lisesi öğrencileri son sınıfta hafta içi iki gün okula devam etmekte, üç gün ise kendi alanlarına uygun özel ve devlete ait işletmelerde uygulamalı olarak eğitimlerini devam ettirmektedirler. Bu süreç içerisinde uygulamalı eğitim gördükleri günler için de devlet tarafından kendilerine ücret ödenmekte ve sigortaları SGK tarafından yatırılmaktadır’.

Bu eğitim kurumları öğrencileri yükseköğretime hazırlamak, ihtiyaç duyulan kalifiye eleman ihtiyacını karşılamak, meslek ve iş alanları için gerekli olan elemanları yetiştirmektir.

1.2.11. Mesleki Eğitimin Temel İlkeleri

- Türk Milli Eğitimin genel amaçlarını, temel ilkelerini demokrasi, insan hakları ve evrensel hukuka uygun olarak yerine getirmek,
- Gençlerin ve yetişkinlerin ortak bir genel kültüre ulaşmalarını sağlamak suretiyle bu kişilerin ülkenin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmayı, birey ve toplum sorunlarını bilme ve çözüm yollarını üretme bilincini kazandırmaktır (Taymaz, 1983).

- Ülkenin genel kalkınma planları, hükümet politikaları ve milli eğitim şuralarında alınan kararlar, oluşturulan hedefler, ilkeler ve programlara uygun olarak eğitim, insan gücü ve istihdam ilişkilerinin dinamik, dengeli ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulması,
- Her bireye ilgi, istek ve kabiliyetleri doğrultusunda Örgün, çıraklık ve yaygın mesleki eğitimle tutum, davranış, bilgi, iş ve beceri alışkanlıklarının kazandırılması,
- Mesleki ve teknik eğitim aşamasında teknolojinin verimli ve etkin kullanılarak eğitimin bilimsel ölçütlerde, çağdaş ve yüksek nitelikte verilmesi,
- İstihdam edilen bireylerin uluslararası performanslara ve standartlara göre geliştirilmesi ve yaygın eğitim kurumlarının vermiş olduğu kurslarla eğitim düzeylerinin yükseltilmesi,
- Eğitim, üretim ve hizmette uluslararası standartlara uygun olarak mesleki eğitimin belgelendirilmesi,
- Sürekli mesleki eğitimin ve yaşam boyu öğrenmenin, modüler programlarla yapılması,
- Ortak yaşama kültürünün birer aktif elemanı olan yönetici, öğretmen, veli ve öğrencinin sosyal çevreyle olan davranış ve ilişkilerinde karşılıklı sevgi, saygı, gönüllülük, hoşgörü, anlayış ve görgü kurallarına uygun davranışların belirlenmesi ve ön planda tutulması,
- Öğretim sürecinde üretkenliğin, bilimsel düşüncenin, başka canlılara, insana ve doğaya ilişkin sevgi, saygı ve estetik değerlerin esas alınarak zaman yönetimine ilişkin planlı yaklaşımların benimsenmesi,
- Değerlendirmelerin tarafsız bir şekilde ve belli kriterlere göre yapılması, başarının desteklenmesi, teşvik edilmesi ve ödüllendirilmesi,
- Eğitim-öğretimde değerler eğitimi ve sosyal etkinliklerin, eğitimin önemli bir parçası olarak kabul edilmesi ve ona göre değerlendirilmesi,
- Teknolojik gelişmelerin sürekli olarak izlenerek mesleki rehberliğin etkin bir şekilde sürdürülmesi,
- Mesleki ve teknik orta öğretim programlarının devamı niteliğinde yükseköğretim programları arasında temel ilke olan bütünlüğün sağlanması,

- Meslekî ve teknik eğitim sisteminin temel işlevi ise bireyin istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonominin ve endüstrinin ihtiyaç duyduğu yeterlilikleri kazanmış, gelişmelere uyum sağlayabilecek teknik eleman yetiştirmektir.

1.2.12. Tarih Öğretimi

İnsanlık tarihi boyunca tüm toplumların öncelikli amaçlarından biri yeni yetişen bireylerde istendik davranışlar meydana getirmek olmuştur. Bundan dolayıdır ki farklı düzey ve yapılarda da olsa her toplumda tarih öğretiminin var olduğu söylenebilir. Bu öğretim süreçleri evirilerek günümüz toplumuna eğitim anlamında önemli bir miras devretmiştir.

Tarih öğretiminin en önemli amacı, bireyin içinde yaşadığı toplumun özellikleri ve geçirdiği evreler hakkında aydınlanması, tabiri diğerle o bireyin toplumsal ve ulusal hayata uyum sağlamasıdır. Tarihin bu işlevi yerine getirirken yalnız eski dönemlerde yaşanmış olayları göstermesi yeterli değildir. Tarih daha önce yaşanmış olayları anlatırken insanlığın bugünkü birikime ulaşması için geçirdiği tecrübe ve birikim aşamalarını meydana çıkarmak, bunun sonucunda içinde yaşamış olduğumuz şimdiki daha iyi kavratmaya çalışmasıdır.

Kısaca tarihin en büyük görevi, beşerin geçirdiği değişim ve dönüşümü göstererek, "şimdiki" aydınlatması ve "geleceği" icat etmeye yol açmasıdır.

"Tarih kitapları ile tarih öğretmenleri, eski olayları boş yere isim ve tarih kalabalığı arasında gelişigüzel sıralamak ve çocukların zihinlerini tarihin karışık bir ambar defteri haline getirmek alışkanlığından vazgeçmedikçe tarih derslerinden beklediğimiz amaçları elde etmeye imkan yoktur" (Sungu, 2002). Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu da Tarih dersi öğretim programı geliştirme özel ihtisas komisyonu'nda tarih öğretimi için şu tanımlamayı yapmaktadır.

"Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesindeki yerini kavratarak öğrencilerin laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmasını sağlayarak, geçmiş, bugün ve gelecek algısında tarih bilinci kazandırmak. Türk tarihini ve Türk kültürünü oluşturan temel öge ve süreçleri kavratarak öğrencilerin kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesinde sorumluluk almalarını sağlamak, millî kimliğin oluşumunu, bu kimliği oluşturan unsurları ve millî kimliğin korunması gerekliliğini kavratmak. Geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurarak

millî birlik ve beraberliğin önemini, tarih boyunca kurulmuş uygarlıklar ve yaşayan milletler hakkında bilgi sahibi olmalarını, Türk milletinin dünya kültür ve uygarlığının gelişmesindeki yerini ve insanlığa hizmetlerini anlatmak. Öğrencilerin kendilerini kuşatan kültür dünyaları hakkında meraklarını gidererek, tarihin sadece siyasi değil, ekonomik, sosyal ve kültürel alanları kapsadığını fark ettirerek hayatın içinden insanların da tarihin öznesi olduğu bilincini kazandırmak. Tarih alanında araştırma yaparken tarih biliminin yöntem ve tekniklerini, tarih bilimine ait kavramları ve tarihçi becerilerini doğru kullanmalarını sağlamak. Öğrencilerin farklı dönem, mekân ve kişilere ait toplumlararası siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz ederek bu etkileşimin günümüze yansımaları hakkında çıkarımlarda bulunmalarını sağlamaktır” (Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu, 2011).

Millî kültürün önemli unsurlarından biri olan tarih ve edebiyatın, eğitim faaliyetlerinde özel bir yeri ve rolü vardır. Milletler ancak tarihleriyle millî varlıklarının geçmiş hayatını bir bütün olarak kavrar, dostlarını ve düşmanlarını tanır. Bir kelime ile millî şahsiyetlerini idrak ederler. Bu idrak, şura dayanan bir idraktır. Bu şuurlu idrak, millete ayrı bir ruh kazandırır. Bu, Türk millî şuurudur.

"İşte, Türk tarihinin Türk insanı için taşıdığı hayati önem burada kendini göstermektedir. Bu bakımdan, millî eğitim politikası içerisinde Türk tarihinin yerini iyi tayin ve tespit etmek lazımdır" (Kuşbaşı, 2008).

19. yüzyılda, tarihin eskisinden daha ‘önemli’ olduğunun fark edilmesiyle birlikte, batıda, Herder, Ranke, Michelet, Crocé gibi ünlü tarihçiler, modern çalışmalara ilk örnekleri sunarak “historiografi” adı altında modern anlamda tarih yazıcılığını başlatmışlardır. Bu dönemde tarihsel olaylar arasında sıkı bir ardışıklık arama, toplumları üretim biçimlerine göre tasnif etme, toplumların gelişim çizgilerini belirleme çalışmaları tarihe daha fazla önem verilmesini sağlamıştır. Hatta tarih çalışmalarındaki bu yoğunluktan dolayı 19. yy. “tarih yüzyılı” olarak adlandırılmıştır

Tarih öğretimi üzerine ülkemizde Osmanlı’nın son dönemlerinde başlayan çalışmalar, Cumhuriyet dönemi ile birlikte daha planlı yürütülmeye başlanmış ve 1990’lı yıllarda ivme kazanarak günümüze ulaşmıştır. Bu süreçte, bir taraftan İngiltere başta olmak üzere gelişmiş ülkelerin tarih öğretim programlarının incelenmesine, diğer taraftan akademisyen, öğretmen ve öğrenci görüşleri alınarak sorun tespiti ve çözüm yolları arama çalışmalarına ağırlık verilmiştir (Perihan, 2013:8).

1.2.13. Tarih Öğretiminin Amaçları

Tarih'in diğer bilimlerden farklı olarak kendine ait özel öğretim amaçları vardır. Bu amaçları; 1- Bilim olarak tarih öğretiminin genel amacı, 2- Toplumun içinde yaşadığı şartlar çerçevesinde göz önünde bulundurulmuş özel amaçlar olarak sınıflandırabiliriz.

Tarih öğretiminin amaçları şunlardır:

- a- Öğrencinin geçmişe ilgisini çekmek
- b- Bireyin diğer kültürleri ve insanları tanımaya ve onlar hakkında bilgi elde etmesine katkı sağlamak
- c- Eğitim ve öğretim müfredatının diğer alanlarını zenginleştirmek
- d- Geçmişin tecrübe ve birikimleri sonucunda şimdiyi anlamak
- e- Öğrencileri yetiştirmek ve hayata hazırlamak
- f- Öğrencinin kişilik ve kimlik duygularının gelişimine katkı sağlamak
- g- Disiplinli bir çalışma ile zihni terbiye etmek.

Sözünü ettiğimiz bugün modern eğitim anlayışının hakim olduğu bu amaçlar, gelişmiş ülkelerde ve batı toplumlarında mesela, İngiltere'de milli müfredat programlarını meydana getiren temel amaçlarıdır. Eğitim alanında ömür geçiren belli başlı eğitimciler de aşağı –yukarı yukarıda verilen amaçlara katılmaktadır. Mesela, "John Dewey'e göre tarih öğretmekten maksat; çocuğa sosyal hayatın değerini sezdirmek, insanları birlikte harekete getiren kuvvetleri buldurmak ve fertleri bu umumi faaliyet içinde rolleri göstermektir" (Köstüklü, 2001:19).

Günümüzde siyasi, sosyal, ekonomik ve teknolojik alanlarda yaşanan hızlı değişim, bireylerin ve toplumların karşılaştığı karmaşık sorunlar, toplumsal kalkınmada insan faktörü, insanlar arası ilişkiler ve toplumsal değerler tarih öğretiminin yenilenmesi bakımından önem taşımaktadır. Dünyayı anlama ve anlamlandırmada eğitim programlarının sürekli geliştirilmesi, gelecek nesillere daha iyi imkanlar sunmak ve öğrencilerin bilinçli vatandaşlar olarak yetiştirilmelerini sağlamak açısından son derece önemlidir. Bu bakımdan, tarihe duyarlı ve tarih bilincine sahip insan yetiştirmek tarih

dersi öğretiminin temel amaçları arasındadır (Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara 2011).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ortaöğretim kurumlarında tarih öğretiminin amaçları aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (Tebliğler Dergisi, 29 Ağustos 1983:338-339).

1) Tarih boyunca kurulmuş büyük medeniyetler, insanlığa hizmet etmiş milletler ve devlet adamları hakkında genel bir tarih kültürü kazandırırken, Türk tarihine kültür ve medeniyetine geniş ölçüde yer vererek, Türk milletinin dünya tarihindeki önemini, milletler ailesi içinde şerefli geçmişini ve yerini, insanlığa yaptığı hizmetleri, dünya kültür ve medeniyetinin gelişmesindeki büyük payı öğretip kavratmak, onların milli duygularını daha bilinçli ve köklü kılmak,

2) Türk milletinin zeka ve kabiliyetini, çalışkanlığını, ilim ve sanatseverliğini, estetik zevkini insanlık duygusunun yüceliğini sağlamak,

3) Tarihte büyük medeniyetler kurmuş, köklü bir geçmişe sahip büyük bir milletin evladı olduklarının sorumluluğunu duyurmak; gelecek için ümit ve güven vererek Türk milletine, dünya milletleri içinde layık olduğu yeri sağlama ve Atatürk'ün direktifleri uyarınca milli kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkarma yolunda durmadan çalışmaları, sürekli bir çaba göstermeleri ve bu uğurda her fedakarlığı göze alabilmeleri gerektiği bilincini vermek,

4) Bugünü daha iyi değerlendirebilmeleri için geçmiş çağlardaki sosyal, ekonomik ve siyasi olayların sebepleri ve sonuçları üzerinde, günümüzle kıyaslama yaparak düşünme, araştırma ve muhakeme etme yeteneğini geliştirmek,

5) Atatürk'ün “yurtta sulh cihanda sulh” ilkesinin ve devletimizin bağımsızlığının ancak yurt ve millet bütünlüğümüzün bozulmasına fırsat vermemek ve güçlü olmakla devam ettirebileceği gerçeğini kavratmak,

6) Tarihi olaylara yön veren kişilerin, yerinde ve zamanında gösterdikleri uzak görüşlülük, yüksek kavrayış, cesaret fedakarlık ve kahramanlıkları veya uzağı göremeyişleri ve bilinçsiz davranışları sebebiyle olayların ve tarihin akışını nasıl etkilediğini göstermek,

7) Milletimizin insanlığa vermiş oldukları hizmetleri belirtmek ve yeni nesilde insanlığa sevgi, saygı ve hizmet verme duygusunu uyandırmak,

8) Milli bağımsızlığımızın ve demokrasinin değerini kavratmak; yurt ve millet bütünlüğümüzü koruma, milli çıkarlarımızı ve demokrasiyi üstün tutma bilincini ve davranışını kazandırmak,

9) Geçmişle içinde bulunduğumuz zaman arasında bağlantı kurdurup gün geçtikçe daha da çoğalarak karmaşık hale gelen yurt ve dünya sorunlarını iyi değerlendiren, sorunlar yaratmak yerine sağduyu ile hareket ederek onlara çözüm getirebilen, milli, manevi ve maddi değerlerimize yürekten bağlı bir kişilik kazandırmaktır.

1.2.14. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde tarih öğretimi ile ilgili karşılaşılan problemlerin, anılan okullarda görev yapan tarih öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda tespit edilmesi ve bu problemlerin çözümüne katkısı olabilecek önerilerde bulunabilmek amaçlanmaktadır.

Orta öğretim kurumlarından olan meslek liselerinde, mesleki olanlar dışındaki derslere karşı öğrenci ilgisinin azlığı genelde gündemde olan bir problemdir. Tarih dersi için böyle bir problemin olup olmadığını belirlemek önemlidir.

Farklı meslek liselerinde çalışan tarih öğretmenlerinin görüşlerine göre bu okullardaki öğrencilerin tarih dersine karşı tutumları ile meslek liselerindeki tarih öğretimi problemleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

1.2.15. Problem Cümlesi

Hedeflenen sonuçlara ulaşmak için uygulanan tüm eğitim faaliyetleri, önceden belirlenen program ve müfredatlara göre yapılır. Tarih eğitimi de bu şekilde önceden belirlenen programlar dâhilinde yürütülmektedir. Bu programların başarısı öğretmenin probleme bakış derecesiyle doğru orantılıdır. Öğretmenin probleme bakışının tespiti de öncelikle öğretmenden gelecek geri dönüte bağlıdır. Bu şekilde öğretmenden gelecek dönüt doğrudan programın başarı düzeyini ortaya koyabilmektedir.

Çalışma, mevcut program hakkında öğretmenin probleme bakışını belirleyerek programın amacına ulaşma düzeyini ortaya koymaya yardımcı olacak veriler sunacaktır. Ayrıca çalışmanın mevcut tarih öğretiminin muhtemel problemlerinin nedenlerini belirleyeceği ve çözüm önerilerini de sunarak gelecekte olabilecek yeni program düzenlemelerine de katkı sağlayacağı öngörülebilir.

Çalışmanın problem cümlesi “Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde tarih öğretiminin, öğretmen görüşlerine göre problemleri nelerdir? Bu problemlerin giderilmesinde literatürde ortaya konulan çözüm önerileri nelerdir?” şeklindedir.

1.2.16. Alt problemler

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemleri;

1. Öğretmenlerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık arz etmekte midir?
2. Öğretmenlerin görev yaptığı meslek liselerine göre anlamlı bir farklılık arz etmekte midir?
3. Öğretmenlerin kıdemine göre anlamlı bir farklılık arz etmekte midir?
4. Öğretmenlerin mezun olduğu liseye göre anlamlı bir farklılık arz etmekte midir?
5. Öğretmenlerin en son mezun olduğu okula göre anlamlı bir farklılık arz etmekte midir?
6. Öğretmenlerin meslek doyumuna göre anlamlı bir farklılık arz etmekte midir?
7. Meslek lisesi öğrencilerinin ve velilerin tarih dersine bakışı ile ilgili problemler nelerdir?
8. Tarih dersi müfredatı ve ders saatleri ile ilgili problemler nelerdir?
9. Ortaöğretime geçiş ve üniversiteye giriş sınavlarının meslek liselerindeki tarih öğretimine etkisi nedir?
10. Meslek liselerindeki tarih derslerinde kullanılan metot ve teknikler ile ilgili problemler nelerdir?
11. Meslek liselerindeki tarih öğretiminde kullanılan ders araç-gereç ve materyaller ile ilgili problemler nelerdir?
12. Tarih dersi ders kitapları ile ilgili problemler nelerdir?
13. Meslek lisesi yöneticilerinin tarih dersine bakışı ile ilgili problemler nelerdir?

14. Meslek lisesinde görev yapan tarih öğretmenlerinin mesleki doyumları ve özlük durumları, okul ve öğrencilere bakışı ile ilgili problemler nelerdir?

1.2.17. Sayıtlar

Bu araştırmada öğretmenlerin soruları cevaplandırırken doğru ve içtenlikle cevaplandıkları varsayılmıştır.

1. Örnekleme giren öğretmenler evreni temsil edebilecek niteliktedir.
2. Veri toplama araçları, yaptığımız çalışmanın amacına uygun ve tarafsız olarak kullanılmıştır.
3. Bu konuda yapılan literatür taraması araştırmanın geçerliliği açısından yeterlidir
4. Kullanılan ölçme aracıyla ve takip edilen yöntemle araştırmanın amaçlarına ulaşılabilir.

1.2.18. Sınırlılıklar

Bu çalışma Van ili merkez ilçeleri olan İpekyolu, Tuşba ve Edremit'te bulunan 28 tane Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde çalışmakta olan 50 Tarih dersi öğretmeniyle sınırlıdır.

1.2.19. Tanımlar

Eğitim: (Osm.: terbiye): Kişinin bedeni, zihni, toplumsal ve duygusal yeteneklerinin, kabiliyet ve davranışlarının istenilen bir şekilde ve kabul edilen bir doğrultuda geliştirilmesi, kabul edilen amaçlara uygun olarak gerçekleştirilen çabaların tamamıdır. Planlı ya da tesadüfi olarak gerçekleşen eğitim ömür boyu devam eder. "Okul, okuma-yazma, ders araç gereçleri ile ve bunların dışında aile veya bir çevre içinde, kişisel yetişme vs. yollarla yapılan öğretme, öğrenme, bilgi aktarma, beceri kazandırma çalışmalarının tümünü kapsayan bu çabalara yaygın eğitim de denmektedir. Kısaca, eğitim, öğretimi de içine alan çok geniş bir terimdir" (Akyüz,2012:2).

Herhangi bir devletin gerçekleri, içinde bulunduğu şartlar, kültür ve tarihi zaman içinde meydana gelen gelişmeler, devletlerarası ilişkiler ve toplumun sosyo-ekonomik

durumu eğitimin ulaşılmaması istenen amaçlarını belirlemede önemli bir etkidir. "Bu etkenler aynı zamanda bütün bunların ayırında olan insanın yetiştirilmesini zorunlu kılar" (Ceylan, 2004).

Öğretim: (Osm.: tedaris, talim): Genellikle bir eğitim kurumunda (okul vs.) planlı ve programlı bir şekilde araç-gereç kullanılarak öğretmenler tarafından öğrencilere aktarılan bilgi ve çabaların tamamına öğretim diyoruz. Başka bir deyişle örgün eğitim olarak adlandırılan öğretim, sosyal hayatın devam etmesi için ulaşılmaması gereken bir hedef olarak belirtilmektedir. "Öğretim, eğitimin bir parçasıdır; ancak öğretilen şeyler kişinin davranışlarında olumlu yönde değişiklikler meydana getirmişse eğitim haline dönüşür" (Akyüz, 2012:3).

Öğretim, eğitimin bir aracıdır. Eğitimin amaçlarına ulaşmak öğretimin araçlarının kullanılması sonucunda meydana gelir. "Eğitimin amaçlarına uygun olarak belirlenmiş olan içerik, öğretim aracılığıyla öğrencilere kazandırılır. Böylece öğrenciler eğitimin amaçları doğrultusunda biçimlendirilmeye çalışılır" (Sümbül, 2007: 15).

Öğretme: Belirlenmiş özel hedeflere ulaşılmaması ve öğrenmenin sağlanması için "bir seri öğrenme görevinin planlanması, organizasyonu ve uygulanmasıdır" (Aytuna, 1963:360).

Tarih Öğretimi: Eğitim kurumlarını ve öğretim programlarını dünyada meydana gelen kültürel, teknolojik, ekonomik ve sosyal gelişmeler etkilemektedir. 20. yüzyılda meydana gelen ikinci dünya savaşından sonra tarih dersleri ile ilgili yapılan çalışmalarda bu etkilemeyi özellikle fark etmek mümkündür. "Her iki Dünya savaşı sonrasında özellikle tarih ders kitaplarında bulunan ve milletlerin birbirine karşı kin, nefret, intikam, çatışma kaynağı oluşturabilecek ifadelerin kaldırılmasına yönelik çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu konu ile ilgili birtakım devletlerarasında ikili anlaşmalar imzalanarak ders kitapları gözden geçirilmiştir" (Safran ve Ata, 2006: 61-62). "Tarih öğretiminin, barış, karşılıklı saygı ve hoşgörü ile etkin vatandaşlık becerilerinin kazandırıldığı bir alan olmanın yanında, öğrencilere problem çözme ve analitik düşünebilme gibi becerileri kazandırabilecek bir alan olarak görülmeye başlandığı ifade edilmektedir" (Güven, 2008: 342). Tarih öğretiminin amaçlarını etkileyen önemli unsurlardan birisi de II. Dünya savaşından sonra ekonomik alanında meydana gelişmeler ve bunun sosyal yaşamı olumsuz yönde etkileyen yansımalarıdır.

"Tarih yazmak yapmaktan çok güç olmasına rağmen, bu zorluklar içerisinde onu genç nesillere aktarmak da o derece meşakkatli bir uğraştır" (Memioğlu, 2004: 303). Tarihin yapımı ve yazımı, kainatın yaratılması ve insanoğlunun dünya ile tanışmasından başlayarak onu bu günlere taşımada yardımcı olan önemli bir rehber olmuştur.

Öğretmen: Statü, gelir ve saygınlığı ülkelere ve toplumlara göre değişmekle beraber, özel bir uzmanlık bilgisi ve yeteneği gerektiren bir meslek olarak kabul görmektedir. Türk eğitim tarihinde de "öğretmen" denince yaygın bir biçimde davranışlarıyla model olan bilge kişiler akla gelmektedir. Ayrıca öğretmenler toplumda hep saygın bir şekilde karşılanan kişiler olmuştur. "Öğretmen hakkında söylenmiş bazı özdeyiş ve atasözlerinde de ona verilen değer açıkça görülmektedir. Kısaca öğretmen, insan davranışının mimarı, insan mühendisi, insanın kişiliğini biçimlendiren bir sanatkar olarak tanımlanmaktadır" (Şişman, 2003: 236).

Mesleki Eğitim: Mesleki eğitim genel olarak, "belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazandırmaya yönelik etkinlikler" şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 1987: 29). Sezgin ise meslekî eğitimi "bireyi işe hazırlama ve işi bir amaç olarak kullanarak bireyin yeteneklerini çok yönlü bir şekilde geliştirme süreci" biçiminde tanımlamaktadır (Sezgin, 1993: 344).

Problem: Toplum veya bireylerin başarıya ulaşmaları için gösterdikleri çabaların neticesinde karşılaştıkları zorunlu güçlüklerdir.

2. BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde "Meslek Liselerinde Tarih Öğretiminin Öğretmen Görüşlerine Göre Problemleri ve Çözüm Önerileri (Konya örneğinde)" adlı yüksek lisans çalışması için yapılan literatür çalışmasından bazı örneklerle yer verilmiştir.

Nuri Köstüklü, "Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi" adlı eserinde Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler kavramlarını karşılaştırmalı bir şekilde açıklamış. Sosyal bilimler ve tarih öğretiminin amaçları, tarih öğretiminde kullanılan örnek olay çalışması, düz anlatım metodu, grup çalışmaları, soru sorma, alan gezileri ve benzetişim metotları ayrıntılı olarak örneklerle açıklanmıştır. Eserin üçüncü bölümünde Sosyal bilimler ve tarih öğretiminde kullanılan araç gereçlere yer verilmiştir.

Bu bölümde bir tarih kitabında olması gereken özelliklerin belirtilmesinin ardından ülkemizdeki tarih ders kitaplarında görülen bazı eksikliklere değinilmiştir. Tarih derslerinde kullanılabilir iki ve üç boyutlu materyaller ile elektronik ders araçları tanıtılmış, bunların tarih derslerinin öğretimine katkısı anlatılmıştır. Kitabın dördüncü bölümünde tarih müfredatları verildikten sonra, bunlar üzerine bazı tespitler ve eleştirilere yer verilmiştir. Son bölümünde ise sosyal bilgiler ve tarih öğretiminde ölçme- değerlendirme konularına yer verilen kitap, faydalı eklerle zenginleştirilmiştir (Köstüklü, 2001).

Mustafa Safran "Tarih Öğretimi ve Çağdaş Müfredat Teorileri" adlı makalesinde: Öğrencilerimize ne öğretilim? sorusu tarih alanı için de sorulmuş. "Tarih adı verilen bir akademik disiplin vardır. Bu aynı zamanda okullarda tarih diye adlandırılan bir derstir". Bir tebliğde; okullarda okutulan tarih dersiyle ilgili ne öğretilim? sorusuna cevap teşkil edilerek, son yıllarda gelişmiş ülkelerde de tartışılan tarih dersleri müfredat programlarının genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Geleneksel olarak toplumlarda önemsenen bir takım bilgilerin ve inançların tarih dersi vasıtasıyla çocuklara aşılmasının üç önemli sebebi olduğu ileri sürülmektedir.

Bunlar;

- 1 - Ahlak eğitimi için tarih
- 2 - Miras olarak tarih
- 3 - Günümüz dünyasını anlamak için tarihtir.

Okullarımızda büyük bir ciddiyetle öğretilmeye devam edilen Tarih dersi lüzumludur ve faydalıdır. Tarih dersinin içerik programlarını düzenlemek için çağdaş tarih-eğitim ilişkisi göz önüne alınmalıdır.

Tarih alanında eğitim almış bireyler, çeşitli birikim deneyimleri ile ilgili birtakım belli aşamalardan geçerek düşünme yöntemleri kazanmış kişiler demektir. "Bu eğitim sürecinde elde edilen bilgi, kendi içinde bir değer taşımadıkça ve gerek kendimizi gerekse diğer insanları tanımamıza yardımcı olmadıkça kazanılmasına gerek yoktur" (Safran, 1994).

Özgür Yıldız, "Türkiye’de Tarih Öğretiminin Sorunları ve Çağdaş Çözüm Önerileri" adlı çalışmasında: Öğrenciyi doğrudan doğruya ezber tehlikesiyle karşı karşıya bırakan yöntemler tarih öğretiminin karşılaştığı en büyük problemlerdir.

Tarih biliminin eskiden gördüğü saygıyı günümüzde artık görmemesi bunun en önemli sebeplerinden birisidir. Türkiye, tarih ilminin kaybettiği imajı yeniden kazandırmak için dünya çapında yapılan çalışmalara kapılarını kapatmamalıdır. Bunun için tarih öğretiminin ülkemizde bu anlayışa uygun olarak yapılandırılması gerekmektedir. Şeklinde yaptığı girişten sonra Türkiye’de tarih öğretiminin problemlerini ve çözüm önerilerini sıralamaktadır.

Tarih öğretiminin yöntemlerinden kaynaklanan sorunlar bugün öğretimin sıkıcı, çekilmez olduğu, öğrencinin ilgisini çekmediği, öğrenciyi tarihten uzaklaştırdığı izlemine uyandırmaktadır. Tarih öğretiminde bilincin doğru bir şekilde oluşturma görevi yerine getirilmeye çalışılırken, çeşitli problemlerle karşı karşıya kalınmaktadır. Eğitimde kullanılan yöntemlerin klasik olması, ders saatlerinin kısıtlı olması, konuların öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde aktarılamaması, ders kitaplarının içeriklerinin dünyada kullanılan yöntemlere uymaması, ezber ve öğretmenden kaynaklanan problemler bunlardan sadece bazılarıdır. Problemlerin çözümünde kullanılacak; yerel tarih çalışmaları, aktif öğretim yöntemleri ve teknolojik araçlar, sözlü tarih

uygulamaları tarih öğretimini zevkli hale getirebilecek unsurlardan birkaçıdır. İyi bir tarih eğitiminin öğrencilerin ilgi ve kaygılarını analiz edeceğini, eleştirel düşünme, analitik inceleme yeteneklerini geliştirebileceği konularına değinir. Tarih öğretmenlerine düşen en büyük görev ve sorumluluk; günlük hayatımızda çok önemli bir yeri olan tarih ilminin öğretilmesidir. Hiç kimse bir işi, o işin geçmişi ile ilgili ayrıntılı bilgi toplamadan yapamaz, bu nedenle bir işle uğraşan herkes amatör bir tarihçidir. Bir alanda çalışma yapmak ve diğer kişilerle bunu tartışmak için konunun geçmişi hakkında bilgi sahibi olmak zorundadır. Fernand Braudel'in Levi- Staruss'dan aktardığına göre; “çünkü her şey tarihtir, dün söylenmiş olan tarihtir, bir dakika önce söylenilen tarihtir.” Bu tanıma düşünülmüş, söylenmiş ve yaşanılmış kavramlarının da eklenmesi yanlış olmayacaktır. Açık bir şekilde belirtmek gerekirse, tarih ve tarih öğretimi güncel hayatımızın her alanında etkili bir şekilde kendisini göstermektedir. Öğrenci güdülenmesi konusunda öğretmene yol gösteren pusula, geleneksel siyasal tarihten sosyal tarihe doğru görülen dünya tarihçilerindeki ilgi kayması ve biçim açısından meydana gelen değişikliklerdir. İlgilere göre yayınlar okumak hem öğrencilerin tarihi sevmesini ve benimsemesini sağlayacak hem de doğru tarih bilincinin oluşmasına katkı sağlayacaktır. Tarih öğretiminin sorunlarına büyük ölçüde çözüm yolu açacak bir diğer teknik de kelimelerin seslendirilmesine başvurduğumuz sözlü tarih çalışmasıdır. “Aile tarihi, ziraat tarihi ve yerel okul tarihi gibi çalışmalarda öğrencilerde tarih bilinci ve sevgisi oluşmasını sağlayacaktır. Günlük hayatımızda önemli bir yeri olan tarih ilminin, öğretilmesi çok önem taşıyan bir iştir. Burada Tarih öğretmenlerine düşen sorumluluk önemlidir. Bu itibarla, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında tarih bilimindeki son gelişmeleri izleyen kuşakların üniversiteden yetiştikleri düşünülürse, gerçekleştirilecek olan anlayış değişikliğinin ilk ve ortaöğretim okullarını etkileyeceği ve geliştireceği sonucu göz ardı edilmemelidir”. “Sonuç olarak diyebiliriz ki; son otuz yıllık süre içinde dünyada hızla yayılmış ve çoğu ülkenin eğitim sisteminde önemli bir yer tutan aktif öğrenme yönteminin ülkemizdeki Tarih öğretmenleri tarafından çok iyi bilinmesi ve uygulanması, tarih öğretiminde yöntemden kaynaklanan sorunları büyük ölçüde çözebilecek ve tarih derslerinin zevkli hale gelmesinde öncü rol oynayacaktır. Bunun yanında yukarıda bahsedilen sorunlar ve sunulan çözüm önerilerinin uygulamalarla da kendini göstermesi gerekmektedir” (Yıldız, 2003: 181-190).

İlhan Tekeli, ‘Tarih Bilinci ve Gençlik’: Dünyada ve toplumumuzda bireyleri tarih bilincine sahip olmalarına genellikle olumlu bir değer yüklüyoruz. Tarih, bugünün algılaması, geçmişin yorumu ve geleceğin beklentileri arasında oluşturulan ilişkilerin anlatsal kurgusu paralelinde yaşamın yönlendirilmesi olarak düşünülmektedir. Dolayısıyla yetişmekte olan gençlerin tarih bilincine sahip olmasını istiyoruz. Bunlardan birincisi tarih bilincinin insanların yaşamları boyunca vaziyet alışlarını ve eylemlerini olumlu yönde etkileyen eylemlerine katkı sağlayan bir biçimlenme olduğunun düşünülmesidir. İkincisi ise tarih bilincinin oluşumunun toplum tarafından ve özellikle de örgün eğitim kurumları tarafından etkilenebilir olduğunun kabulüdür. (Tekeli, 1998).

Mehmet İpçioğlu, ‘Bilgisayar Destekli Tarih Eğitimi: "Eğitimde istenen verimi almak ve kaliteyi arttırmanın temel şartlarından birisi eğitim teknolojisinde çağın şartlarını yakalamaktır. Öğrenciyi klasik eğitimin saplandığı sıkıcı ezber yönteminden kurtararak ses, renk, film ve müzik gibi unsurların etkileşimiyle daha canlı ve eğlenceli bir öğrenme ortamına çeken bilgisayar, yazılımların geri besleme özelliği; öğrencinin tekrar yoluyla aynı konuyu pekiştirmesini sağlayarak"(İpçioğlu, 2004), öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda öğretmenin anlattığı konuyu kaçıran öğrencinin bireysel olarak çalışmasına fırsat vermektedir.

Ernst Breisach, (çev. Hülya Kocaoluk), ‘Tarih yazımı: Aydınlanma çağında bilginler doğanın, toplumun ve tarihin düzeni konusunda yeni fikirler üretmişlerdir; bunları tartışıp yaymışlardı. 1970’lerden başlayarak bu fikirler, çeşitli ülkelerde toplumsal ve siyasi düzeni değiştirmeye yönelik girişimlere ilham kaynaklığı etmişti. Sonraki yüz elli yıl boyunca tarihçiler, değişim gereksinimini, en az bunun kadar güçlü olan geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek arasında devamlılık arzusuyla bağdaştırmak üzere göreve çağrılacaklardır (Kocaoluk, 2007: 293).

Melek Toparlak Şahin, “Özel Dershanelerde Tarih Öğretimi ve Tarih Öğretmenlerinin Sorunları Kastamonu İli Örneği”: Bu çalışma Kastamonu ilindeki kurs merkezlerinde yürütülen Tarih öğretimi ve bu kurslarda görev yapan tarih öğretmenlerinin mesleki sorunlarının ortaya çıkarılması için hazırlanmıştır. Kastamonu ilindeki kurs merkezlerinde görev yapmakta olan 30 tane tarih öğretmenin görüş ve düşünceleri dikkate alınarak mesleki sorunları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Mesleki

sorunların yanında kurs merkezlerinde tarih öğretiminin amacı, işlenişi, değerlendirilmesi, başarısı, kapsam ve sınırlılıkları da değerlendirilmiştir (Şahin, 2006).

Hakan Zor, “Konya İli Ortaöğretim Okulları Öğrencilerinin Alan ve Meslek Seçimlerinin Bölgelere Göre Değerlendirilmesinin Çok Değişkenli İstatistiksel Analizi”:
Bu çalışma da, Konya ilinde yaşayan ortaöğretim öğrencilerinin okulda alan ve meslek seçerken ilgi duydukları ve yetenek sahibi oldukları alanları ve meslek seçimini etkileyen faktörleri bölgesel, türsel, cinsiyet farkı, ekonomik yapı ve yaş grubuna göre inceleyerek, bu değişkenlerin Akademik Benlik Kavram Ölçeği ile ilişkisinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu maksatla literatürden alınan Akademik Benlik Kavram Ölçeği (ABKÖ) anketi düzenlenerek, Konya ilinde ortaöğretimde okuyan öğrenciler üzerinde uygulanmıştır. Anketten elde edilen sayısal verilere gerekli istatistiksel analizler yapılmıştır (Zor, 2005).

Bahri Ata, “Müzelerle ve Tarihi Mekanlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin Müze Eğitime ilişkin görüşleri”, isimli çalışmasında tarih ders öğretmenlerinin, tarihi mekanlara ve müzelere yönelik düşünceleri ve görüşleri hakkında bilgi sahibi olmak için, tarih öğretiminde müzeler ve tarihi mekanların eğitime etkisini araştırmıştır. Bu amaçla "tarih öğretmenlerinin müze eğitime ilişkin görüşlerini ortaya çıkarıcı" 59 sorudan oluşan bir anket Ankara ili içerisindeki merkez ilçelerde ilköğretim ve orta öğretimde çalışan 204 tarih öğretmenine uygulanmıştır. Anket içinde yer alan sorulara yönelik verilen cevaplara ilişkin anlam ifadeleri SPSS paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda tarih öğretmenlerinin, müze eğitimi konusunda olumlu bir bakış açısına sahip oldukları, ama aldığı tarih eğitiminin onu aktif kılmadığını, tarih öğretmenlerin müze görevlileriyle ortaklaşa ve işbirliği içinde çalışmalarının gerekliliğini vurgulamıştır (Ata, 2002).

Türker Baş, ‘Anket Hazırlama Kılavuzu’: Anket hazırlama uygulama ve değerlendirme yöntemleri üzerinde durmuştur. Anketin amacı, hangi bilgilere ihtiyaç olduğunun tespiti, kimlere uygulanacağı, ne kadar kaynak gerektiği, ne kadar zamanda tamamlanacağı, anket sorularının nasıl yazılacağı ve soru formunun yapısı değerlendirilir. Anket bilgilerinin analizinin nasıl yapılacağı ve nasıl raporlanacağı, ankete kaç kişinin cevap vermesi gerektiği, anket verilerinin analizlerinde kullanılan

yöntemler, istatistiksel anlamlılık ve SPSS kullanımı hakkında özet bilgiler vermektedir (Baş, 2008).

Mehmet Çetinkaya, "Orta Öğretim Okullarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi, isimli çalışmasıyla bu dersin amaçlarının ne derece kazandırıldığı hakkında bilgi sahibi olunmaya çalışılmıştır". Dersin amaçlarının kazandırılması hedef edinerek hazırlanan veri toplama aracı Osmaniye ili merkez ve ilçelerindeki 19 ortaöğretim (lise) okulunda okuyan 405 öğrenci ile 45 öğretmene uygulanmıştır. "Araştırma sonucunda öğretmenlerin Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin tutumları ile öğrencilerin amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin tutumlarının aynı olmadığı anlaşılmıştır" (Çetinkaya, 2003).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın temel amacına uygun olarak araştırmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi açıklanmıştır.

Çalışmada asıl üzerinde durulacak nokta ise belirlenen evrende seçilen örneklem grubuna uygulanan anketten elde edilen bulgular ve bulgulardan ulaşılan sonuçlar olacaktır.

3.1. Araştırmanın modeli

Van İli mesleki ve teknik Anadolu liselerinde tarih öğretiminin öğretmen görüşlerine göre problemlerinin tespiti ve belirlenen problemlere yönelik çözüm önerilerini ortaya koymaya yönelik olan bu çalışmada alan tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu müdahale etmeden olduğu şekliyle betimlemeyi araştıran yaklaşımlara denir. Tarama modellerinde araştırmaya konu olan olay, kişi ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır ve onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey ne ise vardır ve oradadır. Burada "önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir" (Karasar, 1999). Tarama modellerinin ilgilendiği şey üzerinde herhangi bir araştırma yapılmaya da doğasına uygun şekilde devam edecektir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve örnekleme

Araştırmanın çalışma evrenini Van ili ve merkezi ilçelerindeki 28 tane farklı türden meslek lisesinde görev yapan tarih öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, belirtilen evrendeki (Van ilinde bulunan 28 meslek lisesinde görev yapan tarih öğretmenleri) tarih öğretmenlerinden tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen ve

ulaşılabilen 50 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem olarak 50 sayısı evreni temsil edecek düzeydedir.

Aşağıdaki tablolarda üç merkez ilçedeki mesleki ve teknik Anadolu liselerinin ilçelere göre dağılımları ve okullardaki tarih öğretmeni sayıları yer almaktadır.

Tablo 1. *Van İli Merkezi İlçelerindeki Meslek Liselerinin Dağılımı*

İlçeler	Teknik, End. Meslek Lisesi	İmam Hatip Lisesi	Kız Meslek Lisesi	Ticaret Meslek Lisesi	Sağlık Meslek Lisesi	Turizm Mes. Lisesi & Tarım Meslek Lisesi	Meslek Lisesi Toplamı
İpekyolu	4	3	4	2	0	0	13
Tuşba	1	1	3	0	0	1	6
Edremit	3	2	1	1	1	1	9
Toplam	8	6	8	3	1	2	28

Tablo 2. *Merkezi İlçelerdeki Meslek Liseleri Dağılımı*

İlçeler	Meslek Lisesi Sayısı	Tarih Öğretmeni Sayısı	Ankete Katılan Tarih Öğretmeni Sayısı
İpekyolu	13	37	30
Tuşba	6	14	8
Edremit	9	23	12
Toplam	28	74	50

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada Kuşbaşı (2008) tarafından hazırlanan "Meslek Liselerinde Tarih Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri" adlı anket formu kullanılmıştır. Bu çalışmada kullanılmak üzere yapılan literatür taramasında karşılaşılan

veri toplama araçları içinde araştırmanın doğasına uygun ve nitelikli veri toplama hususunda en uygun veri toplama aracının bu olduğu kanaatine varılmıştır.

Söz konusu formda demografik bilgileri ortaya koymak için hazırlanan soruların yanı sıra 26 likert tipi madde yer almaktadır. Her bir madde için “hiç katılmıyorum”, “az katılıyorum”, “orta düzeyde katılıyorum”, “çok katılıyorum”, “tamamen katılıyorum” şeklinde derecelendirmeler yer almaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Veri toplama aracı, örneklem olarak alınan 50 tarih öğretmenin tamamına araştırmacı tarafından bizzat çalıştıkları okullara gidilerek ve yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır.

Elde edilen veriler SPSS 21,0 Programından yararlanarak analiz edilmiştir. Çalışmada yapılan normallik testlerine göre verilerin normal dağıldıkları tespit edilmiştir. Bunun bir sonucu olarak analizlerde T-testi ve Anova kullanılmıştır.

Çözümlemede, meslek liselerinde görev yapan tarih öğretmenlerinin anket ölçeğindeki sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilerin kolay yorumlanabilmesi için tablolar ve grafikler oluşturulmuş bulgular yorumlanmıştır.

Anketin ikinci bölümündeki 26 soru beşli dereceleme ölçeği şeklinde düzenlenmiş olup, her bir yeterliğin karşısına yanıt seçenekleri olarak;

(1)Hiç katılmıyorum

(2)Az katılıyorum

(3)Orta düzeyde katılıyorum,

(4)Çok katılıyorum

(5)Tamamen katılıyorum anlamını taşıyan derecelendirme ölçeği konmuştur.

Tablo 3. *Ankette kullanılan sorulardaki katılım düzeyleri ve puanlama sınırları*

Katılma Düzeyi	Puan	Puan Sınırları
Tamamen Katılıyorum	5	4.20 – 5.00
Çok Katılıyorum	4	3.40 – 4.19
Orta Düzeyde Katılıyorum	3	2.60 – 3.39
Az Katılıyorum	2	1.80 – 2.59
Hiç Katılmıyorum	1	1.00 – 1.79

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın verilerinden elde edilen bulgular ele alınmış ve bunlarla ilgili çeşitli yorumlara yer verilmiştir. Her bir alt probleme dair bulgulara ayrı ayrı yer verilmiştir.

4.1. Birinci alt probleme ait bulgular

Birinci alt problem *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık arz edip etmediğine* yöneliktir. Buna ilişkin bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığına dair T-testi

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Kadın	11	94,45	18,85	48	,366	,716
Erkek	39	92,53	14,24			

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretiminin problemlerinin öğretmenlerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık arz etmediği görülmektedir [$t_{(48)} = ,366, p > ,05 (p = ,716)$]. Kadınların bu ölçme aracından almış oldukları puanlarının ortalaması $\bar{X} = 94,45$ iken, erkeklerin ortalaması $\bar{X} = 92,53$ tür.

4.2. İkinci alt probleme ait bulgular

İkinci alt problem *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin görev yaptığı meslek liselerine göre anlamlı bir farklılık arz edip etmediğine* yöneliktir.

Çalışma Sağlık meslek lisesi, Kız meslek lisesi, Endüstri ve teknik meslek lisesi, Ticaret meslek lisesi, Turizm meslek lisesi ve Anadolu imam hatip lisesi okullarında yürütülmüştür. Dolayısıyla çalışmaya katılan öğretmenler bu okullarda çalışan tarih öğretmenleridir. İkinci alt probleme ilişkin bulgular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin görev yaptıkları meslek liselerine göre anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığına dair One Way Anova testi*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	243,11	6	1458,67	1,06	,400
Gruplar içi	228,77	43	9837,24		
Toplam		49	11295,92		

Yukarıdaki tabloya göre Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretiminin problemlerinin öğretmenlerin görev yapmış oldukları okullara göre anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. $F=1,06$, $p>,05$ ($p=,400$). Buna göre tarih öğretimi problemlerinin, öğretmenlerin görev yaptığı okula göre herhangi bir anlamlı farklılık arz etmediği görülmektedir.

4.3. Üçüncü alt probleme ait bulgular

Üçüncü alt problem *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin kıdemine göre anlamlı bir farklılık arz edip etmediğine* yöneliktir.

Çalışma 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl, 26 ve üzeri yıllar arasında çalışan tarih öğretmenleriyle yürütülmüştür. Dolayısıyla çalışmaya katılan öğretmenler bu yıllar arasında çalışan öğretmenlerdir. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin meslek kıdemine göre anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığına dair One Way Anova testi*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1736,48	4	434,12	2,04	,104
Gruplar içi	9559,43	45	212,43		
Toplam	11295,92	49			

Yukarıdaki tabloya göre Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretiminin problemlerinin öğretmenlerin mesleki kıdem yılına göre anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. $F=2,04$, $p<,05$ ($p=,104$). Buna göre tarih öğretiminin problemlerinin, öğretmenlerin çalışmış oldukları zamanın artmasına göre anlamlı bir değişiklik oluşturmadığına ulaşılmıştır.

4.4. Dördüncü alt probleme ait bulgular

Dördüncü alt problem *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin mezun olduğu liseye göre anlamlı bir farklılık arz edip etmediğine* yöneliktir.

Çalışmaya öğretmenlerin mezun oldukları Fen Lisesi, Anadolu lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Genel lise ve Meslek lisesi türlerinden mezun olan tarih öğretmenleri katılmışlardır. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin mezun oldukları liselere göre anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığına dair One Way Anova testi*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	225,62	3	75,20	,313	,816
Gruplar içi	11070,29	46	240,65		
Toplam	11295,92	49			

Yukarıdaki tabloya göre Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretiminin problemlerinin, tarih dersi öğretmenlerinin mezun oldukları liselere göre anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. $F=,313$, $p>,05$ ($p=,816$). Buna göre tarih öğretiminin problemlerinin, öğretmenlerin mezun oldukları liselere göre herhangi bir anlamlı farklılık arz etmediği görülmektedir.

4.5. Beşinci alt probleme ait bulgular

Beşinci alt problem *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin en son mezun olduğu okula göre anlamlı bir farklılık arz edip etmediğine* yöneliktir.

Çalışmaya en son mezun olduğu okula göre “Yüksek öğretmen okulu, Eğitim Enstitüsü, Eğitim fakültesi, Fen-Edebiyat fakültesi, Yüksek lisans ve Doktora” alanında mezuniyet durumu olan tarih öğretmenleri katılmışlardır. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin en son mezun olduğu okula göre anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığına dair One Way Anova testi*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	89,77	4	359,07	,369	,829
Gruplar içi	10936,84	45	243,14		
Toplam	11295,92	49			

Yukarıdaki tabloya göre Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin, tarih öğretmenlerinin en son mezun oldukları okullara göre anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. $F=,369$, $p>,05$ ($p=,829$). Öğretmenlerin en son mezun olduğu okulların tarih öğretimi problemleri üzerinde herhangi bir anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmektedir.

4.6. Altıncı alt probleme ait bulgular

Altıncı alt problem *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin meslek doyumuna göre anlamlı bir farklılık arz edip etmediğine* yöneliktir. Buna ilişkin bulgular Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin öğretmenlerin mesleki doyumuna göre anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığına dair T-testi*

Mesleki doyum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	P
Evet	21	87,42	17,79	32,82	-2,07	,046
Hayır	27	96,74	11,68			

Yukarıdaki tabloya göre Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretimi problemlerinin, öğretmenlerin mesleki doyumuna göre anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür [$t_{(32,82)} = -2,07$, $p < ,05$ ($p = ,046$)]. Bu anlamlı farklılık hayır diyenlerin lehinedir. Hayır diyenlerin bu ölçme aracından almış oldukları puanlarının ortalaması $\bar{X} = 96,74$ iken, evet diyenlerin ortalaması $\bar{X} = 87,42$ ’dir.

Bundan sonra gelecek olan yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu, on birinci, on ikinci, on üçüncü ve on dördüncü alt problemlere ilişkin bulgular, aşağıdaki tabloya göre (Tablo 10) yorumlanacaktır.

Tablo 10. *Yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu, on birinci, on ikinci, on üçüncü ve on dördüncü alt problemlere ilişkin bulguların yer aldığı tablo.*

Madde No	Maddeler		Az katılıyor ya da hiç katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyor	Çok ya da tamamen katılıyor
1	İlköğretimden ortaöğretime yönelme mesleki yetenek ve yatkınlığa göre değil, ders başarısına göre yapılmaktadır.	f	10	4	36
		%	20	8	72
2	Öğrencilerde tarih dersinin de içinde bulunduğu kültür	f	6	10	34

	derslerine karşı motivasyon problemi vardır.	%	12	20	68
3	Öğrenciler ve veliler üzerinde ‘asıl olan meslek dersleridir’ ‘diğer dersler önemli değildir’ yanlış düşüncesi yaygındır.	f	16	10	24
		%	32	20	48
4	Öğrenciler tarih dersinin gelecek yaşantılarında kendilerine fayda getirmeyeceğini düşünmektedir	f	12	11	27
		%	24	22	54
5	Tarih dersleri öğrenciler için sıkıcı ve zor bir derstir.	f	21	13	16
		%	42	26	32
6	Tarih derslerinin haftalık ders saatleri dersin müfredatına göre azdır.	f	11	8	31
		%	22	16	62
7	Tarih derslerinin haftalık ders saatlerinin azlığı konuların hızlı işlenmesine sebep olmaktadır.	f	11	5	34
		%	22	10	68
8	Ders konularının hızlı işlenecek olması zorunluluğu öğretmeni düz anlatım metoduna zorladığı için öğrenci merkezli tarih öğretimi yapılamamaktadır. Bu durum meslek lisesi öğrencilerinin tarih dersinden uzaklaşmasına sebep olmaktadır.	f	9	7	34
		%	18	14	68
9	Tarih ders kitabındaki konu yoğunluğu, dersin haftalık saati de göz önüne alındığında meslek lisesi öğrencilerinin seviyelerinin üzerindedir.	f	7	10	33
		%	14	20	66
10	Tarih derslerinin haftalık ders saatlerinin azlığı, dolayısıyla dersten alınan notun ağırlıklı başarı notu ortalamasına etkisinin azlığı, öğrencinin tarih dersinde başarılı olma gayretini azaltmaktadır	f	14	13	23
		%	28	26	46
11	Meslek derslerinin ders saatlerinin fazla, müfredatlarının tarih dersinden hafif olması öğrenciyi tarih dersine bakış açısını olumsuz yönde etkilemektedir.	f	13	13	24
		%	26	26	68
12	Meslek lisesinde öğretim gören öğrencilerin haftalık toplam ders saatleri diğer lise öğrencilerinin haftalık ders saatlerinden fazladır. Bu fazlalık öğrencilerin tarih dersine, ders öncesi çalışmalarını ve derste aktif olmalarını zorlaştırmaktadır.	f	12	11	27
		%	24	22	54
13	Tarih derslerinde siyasal ve askeri konuların ağırlıklı olması öğrencilerin derse ilgisini azaltmaktadır	f	13	13	24
		%	26	26	48
14	Meslek Liselerinde görev yapan tarih öğretmenleri diğer ortaöğretim kurumlarına geçmeyi düşünmektedir	f	16	8	26
		%	32	16	52
15	Meslek liselerinde haftalık ders programları meslek derslerinin öncelikleri dikkate alınarak yapılmaktadır	f	7	10	33
		%	14	20	66
16	Tarih ders kitaplarında geçen terim ve kavramların anlamını öğrencilerin bilmemesi ve de öğrenme merakının olmayışı dersin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.	f	5	8	37
		%	10	16	74
17	Tarih dersi ders kitapları meslek lisesi öğrencilerinde kitaba	f	5	10	35

	dolayısıyla derse karşı ilgi ve merak uyandıramamaktadır.	%	10	20	70
18	Sınıflar öğrencinin tarih dersini öğrenme motivasyonunu artıracak şekilde düzenlenmemiştir.(pano, grafik, resim, fotoğraf vb.)	f	7	10	33
		%	14	20	66
19	Tarih derslerinde bilgisayar teknolojisi ve internet yeteri kadar kullanılmamaktadır	f	10	5	35
		%	20	10	70
20	Derslerde öğrenilen konuları tamamlayan materyaller sınıflarda yoktur.(tarih şeridi, Türkiye Haritası, Dünya Haritası vb.)	f	10	8	32
		%	20	16	64
21	Meslek liselerindeki okul idarecileri meslek derslerinin ders araç gereci ve ihtiyaçlarına, tarih dersinin ders ihtiyaçlarından daha acil cevap vermektedir.	f	10	14	26
		%	20	28	52
22	Okul kütüphanesinde kaynak tarih kitapları bulunmamaktadır	f	11	13	26
		%	22	26	52
23	Okul kütüphanesinde güncel tarih kitapları bulunmamaktadır.	f	7	12	31
		%	14	24	62
24	Meslek liselerinde tarih öğretmenleri sınıfa hakim olma problemini diğer ortaöğretim kurumlarından daha çok yaşamaktadır.	f	22	7	21
		%	44	14	42
25	Öğrencilerin tarih dersine karşı olan olumsuz tutumları, meslek liselerinde görev yapan tarih öğretmenlerinin de ders işleme şevkini kırmaktadır.	f	13	8	29
		%	26	16	58
26	Meslek liselerinde şiddet diğer ortaöğretim kurumlarından daha fazla görülür.	f	22	8	20
		%	44	16	40

4.7. Yedinci alt probleme ait bulgular

Yedinci alt problem *meslek lisesi öğrencilerinin ve velilerinin tarih dersine bakışı ile ilgili problemlerin* neler olduğuna yöneliktir.

Anketteki 2, 3, 4 ve 5. sorular öğrencilerin ve velilerin tarih dersine bakışını ortaya koymaya yöneliktir. Buna göre tarih öğretmenlerinin görüşlerine göre; öğrencilerde tarih dersinin de içinde bulunduğu kültür derslerine karşı motivasyon problemi olduğu (% 68), öğrenciler ve veliler üzerinde ‘asıl olan meslek dersleridir’ ‘diğer dersler önemli değildir’ yanlış düşüncesinin yaygın olduğu ((% 48), öğrencilerin tarih dersinin gelecek yaşantılarında kendilerine fayda getirmeyeceğini düşündüğü (% 54), Tarih derslerinin öğrenciler için sıkıcı ve zor bir ders olduğu (% 32) bulgusuna ulaşılmıştır.

4.8. Sekizinci alt probleme ait bulgular

Sekizinci alt problem *Tarih dersi müfredatı ve ders saatleri ile ilgili problemlerin neler olduğuna* yöneliktir.

Anketteki 6, 7, 9, 10, 11, 12 ve 13. sorular öğrencilerin Tarih dersi müfredatı ve ders saatleri ile ilgili yaklaşımlarını ortaya koymaktadır.

Buna göre Tarih derslerinin haftalık ders saatlerinin dersin müfredatına göre az olduğu (% 62), Tarih derslerinin haftalık ders saatlerinin azlığı konularının hızlı işlenmesine sebep olduğu (% 68), Tarih ders kitabındaki konu yoğunluğunun dersin haftalık saati de göz önüne alındığında meslek lisesi öğrencilerinin seviyelerinin üzerinde olduğu (% 66), Tarih derslerinin haftalık ders saatlerinin azlığının, dolayısıyla dersten alınan notun ağırlıklı başarı notu ortalamasına etkisinin azlığının, öğrencinin tarih dersinde başarılı olma gayretini azalttığı (% 46), meslek derslerinin ders saatlerinin fazla, müfredatlarının tarih dersinden hafif olması nedeniyle öğrencinin tarih dersine bakış açısını olumsuz yönde etkilediği (% 68), meslek lisesinde öğretim gören öğrencilerin haftalık toplam ders saatlerinin diğer lise öğrencilerinin haftalık ders saatlerinden fazla olduğu, bu fazlalığın öğrencilerin tarih dersine, ders öncesi çalışmalarını ve derste aktif olmalarını zorlaştırdığı (% 54), Tarih derslerinde siyasal ve askeri konuların ağırlıklı olmasının öğrencilerin derse ilgisini azalttığı (%48) tespit edilmiştir.

4.9. Dokuzuncu alt probleme ait bulgular

Dokuzuncu alt problem *ortaöğretime geçiş sınavlarının meslek liselerindeki tarih öğretimine etkisinin ne olduğuna* yöneliktir.

Anketteki 1. soru öğrencilerin ortaöğretime geçiş sınavlarının meslek liselerindeki tarih öğretimine etkisini ortaya koymaya yöneliktir.

Buna göre İlköğretimden ortaöğretime yönelme mesleki yetenek beceri ve yatkınlığa göre değil, ders başarısına ve öğrencilerin liseye girişte uygulanan sınav puanına göre yapılmakta olduğu (%66), görülmektedir.

4.10. Onuncu alt probleme ait bulgular

Onuncu alt problem *Meslek liselerindeki tarih derslerinde kullanılan metot ve teknikler ile ilgili problemlerin neler olduğuna* yöneliktir.

Anketteki 8. soru meslek liselerinde tarih derslerinde kullanılan metotların ve tekniklerin tarih öğretimi problemlerine etkilerini ortaya koymaya yöneliktir.

Buna göre ders konularının hızlı işlenecek olması zorunluluğu öğretmeni düz anlatım metoduna zorladığı için öğrenci merkezli tarih öğretimi yapılamamaktadır. Bu durum meslek lisesi öğrencilerinin tarih dersinden uzaklaşmasına sebep olduğu (%68) bulguna ulaşılmıştır.

4.11. On birinci alt probleme ait bulgular

On birinci alt problem *Meslek liselerindeki tarih öğretiminde kullanılan ders araç-gereç ve materyaller ile ilgili problemlerin neler olduğuna* yöneliktir.

Anketteki 18, 19, 20, 22 ve 23. sorular öğrencilerin meslek liselerindeki tarih öğretiminde kullanılan ders araç-gereç ve materyaller ile ilgili yaklaşımlarını ortaya koymaktadır. ,

Buna göre ankete katılan tarih öğretmenleri tarafından sınıfların öğrencinin tarih dersini öğrenme motivasyonunu artıracak şekilde düzenlenmesi gerektiği (%66), tarih derslerinde bilgisayar teknolojisi ve internetin yeteri kadar kullanılması gerektiği (%70), derslerde öğrenilen konuları tamamlayan materyallerin sınıflarda yeteri derecede olmadığı (tarih şeridi, Türkiye haritası, Dünya haritası vb.) (%64), okul kütüphanesinde kaynak tarih kitaplarının bulunmadığı (%62), okul kütüphanesinde güncel tarih kitaplarının öğrencilerin tarih öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacak derecede olmadığı (%62) bulgularına ulaşılmıştır.

4.12. On ikinci alt probleme ait bulgular

On ikinci alt problem *Meslek liselerindeki tarih öğretiminde tarih dersi ders kitapları ile ilgili problemlerin neler olduğuna* yöneliktir.

Anketteki 16 ve 17. sorular tarih dersi ders kitapları ile ilgili problemleri ortaya koymaya yöneliktir.

Buna göre Tarih ders kitaplarında geçen terim ve kavramların anlamını öğrencilerin bilmemesi ve de öğrenme merakının olmayışı dersin anlaşılmasını zorlaştırdığını (%74), Tarih dersi ders kitapları meslek lisesi öğrencilerinde kitaba dolayısıyla derse karşı ilgi ve merak uyandıramadığı (%70) bulguları elde edilmiştir.

4.13. On üçüncü alt probleme ait bulgular

On üçüncü alt problem *Meslek liselerindeki tarih öğretiminde meslek lisesi yöneticilerinin tarih dersine bakışı ile ilgili problemlerin neler olduğuna* yöneliktir.

Anketteki 15. ve 21. sorular Meslek lisesi yöneticilerinin tarih dersine bakışı ile ilgili problemleri ortaya koymaya yönelik ile ilgili sorulardır.

Buna göre, Meslek liselerinde haftalık ders programları meslek derslerinin öncelikleri dikkate alınarak yapıldığı (%66), mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki okul idarecileri meslek derslerinin ders araç-gereci ve ihtiyaçlarına, tarih dersinin ders ihtiyaçlarından daha acil cevap verdiği (%52) bulgularına ulaşılmıştır.

4.14. On dördüncü alt probleme ait bulgular

On dördüncü alt problem *Meslek liselerindeki tarih öğretiminde Meslek lisesinde görev yapan tarih öğretmenlerinin mesleki doyumları ve özlük durumları ile okul ve öğrencilere bakışı ilgili problemlerin neler olduğuna* yöneliktir.

Anketteki 24, 25 ve 26. sorular meslek lisesinde görev yapan tarih öğretmenlerinin mesleki doyumları ve özlük durumları ile okul ve öğrencilere bakışı ile ilgili problemleri ortaya koymaya yönelik sorulardır.

Buna göre; Meslek liselerinde çalışan tarih öğretmenlerinin sınıfa hakim olma problemini diğer ortaöğretim kurumlarından daha çok yaşanmadığı (%42), Öğrencilerin tarih dersine karşı olan olumsuz tutumları, meslek liselerinde görev yapan tarih öğretmenlerinin de ders işleme şevkini kırdığı (%58), Meslek liselerinde şiddet diğer

ortaöğretim kurumlarından daha fazla görülmediği (%40) bulgularına araştırmanız neticesinde ulaşılmıştır.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın sonunda elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Van İli "Meslek liselerinde tarih öğretiminin problemlerini öğretmen görüşlerine göre belirlemek ve çözüm önerileri" getirmek üzere yapılan bu çalışmada, öğretmenlerden elde edilen veriler ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde tarih öğretiminin problemlerinin öğretmenlerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık arz etmediği görülmektedir.

Araştırmaya katılan Meslek Lisesi tarih öğretmenlerinin çoğunluğu Meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu okullara mesleki yatkınlıktan dolayı değil, sınavla öğrenci alan okullara yerleşemedikleri (soru 1) veya velisinin isteği üzerine geldiği konusunda görüş bildirmişlerdir.

Araştırmaya katılan Meslek liseleri tarih öğretmenleri, okul türleri arası fark olmaksızın tarih dersi müfredatından, tarih ders kitaplarından ve tarih ders saatlerinin azlığından şikayetçidir. Ders saatlerinin azlığından dolayı konuların hızlı işlendiği, sene sonuna kadar kitaptaki konuların bitirilmesi zorunluluğuyla ilgili maddelerde (6, 7, 8.) genellikle düz anlatım metodunu kullanmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir.

Bu çalışmanın bulgularına göre meslek lisesi öğrencilerinin ve velilerin tarih dersine bakışı ile ilgili problemlere ilişkin bütün maddelerde (2, 3, 4 ve 5) öğretmenler yüksek oranda öğrencilerin tarih dersine olumsuz baktıklarını düşünmektedirler. Yine araştırmaya katılan meslek lisesi tarih öğretmenleri; Tarih dersinin müfredatı ve ders saatleri ile ilgili yaklaşımları ile ilgili bütün maddelerde (9, 10, 11, 12 ve 13.) sorunların ve eksikliklerin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın bir benzerini Konya ilinde yapan Kuşbaşı (2008) da çalışmasında benzer sonuçlara varmıştır. Bu da tarih öğretimi ile ilgili farklı yerlerde yapılan çalışmalarda benzer sorunların olduğunu göstermektedir.

Yine araştırmaya katılan meslek lisesi tarih öğretmenleri; Tarih dersinin müfredatı ve ders saatleri ile ilgili maddelerde (6, 7, 9, 10, 11, 12 ve 13.) sorunların ve eksikliklerin olduğunu ortaya koymaktadır.

Aydın Güven de Demokratik vatandaşlık ve Tarih Eğitimi adlı eserinde tarih eğitiminin önemi ile ilgili şu sonuca varmıştır. Tarih eğitimi, "öğrencilerin yaşadığı dünyanın sorunlarını tanıma, eleştirel düşünebilme, değişime ayak uyduracak ve problemlere çözüm önerileri getirebilecek bilgi, becerilerle donanması sürecinde önemli bir yere sahiptir. Bu kazanımlar yanında tarih eğitimi, gelecekte toplumda söz sahibi olacak genç kuşakların, hak ve sorumluluklarını bilen demokrat bireyler olarak yetişmesi sürecinde de etkilidir. Tarih eğitiminin, demokratik değerlerin öğrenciler tarafından kazanımı sürecindeki rolünü etkileyen en önemli boyutlar; konuların içeriği ve ders kitapları, öğretmen davranış düzeyi ve derslerde yapılacak etkinliklerdir" (Güven, 2008).

Kişilerin öncelikle kendi bölgesiyle ilgili tarihi olayları merak etmesi çok doğaldır. Bu nedenle kişinin kendi şehri ile ilgili müzeleri gezmesi, tarihte önemli başarılarla imza atmış olan büyüklerini tanınması ve araştırması yerel tarih çalışmalarıyla mümkün olmaktadır. Yerel tarih çalışmaları öğrencilerin önce yakınındakileri bilmesi ve sonra bunları genele yaymasında kolaylık sağlayacağından Tarih öğretiminin amacı ve kapsamıyla ilgili problemi çözmemizde bize yardımcı olacaktır.

Türkiye’de tarih eğitiminin II. Meşrutiyet’ten bugüne kadar ‘güçlü vatandaşlık’ araçlarından biri olarak tanımlandığı görülmüştür. Bu tanım Türk tarih yazımındaki gibi bir sınıflamayla; II. Meşrutiyet’le başlayan süreçte ‘İslam-Türk Sentezi’, Cumhuriyetle birlikte ‘Türk Tarih Tezi’, 1960’lardan sonra ‘Türk-İslam Sentezi’, 2007’den sonra ise “yeni dönem” başlıkları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Yüzyıllık süreçte tarih müfredat ve ders kitaplarında çok köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişikliklerin; devirlerin siyasî, ekonomik ve kültürel yapılanmalarıyla çok yakından ilgili olduğu söylenebilir. Bunun dışında Türkiye’deki tarih müfredat ve ders kitaplarındaki yapının tarih yazımını, tarih yazımının da Türkiye’deki tarih eğitimi derinden etkilediğini de eklemek gerekir. “Türkiye’de 1940’lardan itibaren tarih eğitimi alanında eserler verilmesine rağmen, bu alanın akademik bir disiplin olarak 1990’lardan sonra geliştiği görülmüştür. Bunda Gazi Üniversitesi’ndeki Tarih Eğitimi kürsüsünün ve Tarih Vakfı

çevresinin yaptığı organizasyonların büyük katkısı olmuştur. Bu merkezlerin etkisi ile 2005 sonrası müfredat yenileme çalışmaları ve yeni ders kitabı yazım süreçleri çok daha pedagojik olarak gerçekleştirilmiştir. Öğretmen eğitiminde önemli adımlar atılmıştır. Sonuçta bugün Türkiye’de tarih eğitiminin geçmiş dönemlere göre program, ders kitapları, öğretim metotları açısından çağdaş anlamda dünya standartlarına yönelik bir gelişme içinde olduğu söylenebilir” (Şimşek ve Yazıcı, 2013).

Tarih kitaplarının içeriğiyle ilgili problemlerin giderilmesi için; çağdaş ve bilimsel normlara uygun, bütün dünyada yapılan bilimsel araştırma ve inceleme sonuçlarını içeren, Türk toplumunun değerlerine ve yapısına uygunluğunun, Çetin, (2004) göz önünde bulundurulmasının önemine değinmiştir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen veriler ışığında geliştirilen çözüm önerilerine yer verilmiştir. Aşağıdaki çözüm önerilerinin çoğunluğu araştırmaya katılan öğretmenlerin, veri toplama aracındaki bilgiler ışığında verdikleri cevaplar, araştırmacının meslek lisesinde uzun yıllar çalışmaları sonucunda edindiği mesleki tecrübeleri ve yapılan literatür çalışmasına dayalı araştırmalar sonucunda geliştirilmiştir.

Meslek Lisesi Öğrencilerinin Tarih Dersine Karşı Tutumlarının Olumlu Yönde Gelişmesi İçin Çözüm Önerileri:

- 1- Tarih öğretiminde asıl amaç olguları ezberletmekten çok, bireylere temel tarih bilinci ve şuuru kazandırmak olmalıdır. Türk Tarihi anlatılırken ayrıntılardan ziyade olayların sebep – sonuçları üzerinde durulmalı, öğrencilere öncelikle ‘milli tarih şuuru’ ve ‘ruhu’ verilmelidir.
- 2- Derste anlatılan tarihteki olaylardan sonuç çıkarmalarını öğrencilerden istenmelidir.
- 3- Öğrencilere tarih dersini neden öğrendiklerini kavratılmalı ve bu doğrultuda “Tarih Bilinci” kazandırılmalıdır.
- 4- Geçmişteki olaylarla günümüzdekiler arasında ilişki kurulmalıdır.
- 5- Öğrencilerin ait olduğu yaş grubunun özellikleri dikkate alınarak (akıllı tahta destekli görsel öğeler vb.) tarih dersleri öncelikle sevdirmeye çalışılmalıdır.

- 6- Tarih derslerinde öğretmen öğrencilere sürekli bilgi veren olmamalı, öğrencilerin bilgiye ulaşmaları için kılavuzluk etmelidir. Öğrencilere dağıtılan tabletlerde karşılıklı soru-cevap yöntemi ile okul saatleri dışında da öğrenci aktifleştirilmelidir.
- 7- Olaylarda sebep-sonuç ilişkilerini bulmayı öğrencilere bırakmak, tarih dersinin somut, öğrenci merkezli bir anlayışla öğretmek gerekir. Genel anlamda yetişen yeni nesillere iyiyle kötünün anlatılması, bazı toplumsal ve kültürel değerlerin aktarılması açısından önemli bir unsur olan hikayelere dayalı tarih öğretimi yapılmalıdır.
- 8- Öğrencinin derse ilgisini çekebilmek için ders içerisinde drama etkinliği gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda tarih dersi ile ilgili belgesel ve farklı duyu organlarına hitap eden ve geçmişi bugüne getirerek öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştıran filmler izletilebilir.
- 9- Tarih derslerinin işlendiği ve işlenmediği bütün sınıflarda sürekli ve konuya bağlı olmaksızın tarih şeridi, Türkiye haritası ve Dünya haritası bulunmalıdır. Sözü edilen materyallerin sınıflarda sürekli bulunması öğrencilerdeki zaman ve mekan kavramlarının gelişmesini sağlayacaktır. Öğrenciler teneffüs, öğle arası gibi ders dışı zamanlarda güzel hazırlanmış bir tarih şeridini inceleyerek insanlık tarihinin geçirdiği süreçleri daha iyi öğrenebilir.
- 10- Öğrencilerden yakın çevreleriyle ilgili küçük tarihi konuları derleme ve araştırmalarını istemek.
- 11- Tarih dersleri tarih sınıfında (branş dersliğinde) işlenmelidir. Sözel ve soyut bir ders olan tarih dersinin görsel öğelerle, 2 ve 3 boyutlu materyallerle zenginleştirilmesi öğrencilerin tarih konularını daha iyi anlamalarını sağlayacaktır. Yine bu cümleden hareketle; Tarih derslerinde akıllı tahtalar ve internet sürekli kullanılmalıdır.
- 12- Sınıflara ve okul koridor duvarlarına tarihimizle ilgili resim, fotoğraf ve yazılar asılmalıdır. Böylece tarihte öncülük etmiş kişilerin hayatları daha kalıcı bir şekilde öğrenilmiş olur.
- 13- Okul kütüphaneleri, kaynak, güncel tarih kitapları ve süreli tarihi yayınlarla zenginleştirilmelidir.

- 14- Tarih eğitimi hem gençlerin yetişmesinde, geçmişle bağlarının güçlenmesinde hem de vatandaşlık şuuru oluşturmada önemli bir yere sahiptir. Bunun en büyük uygulayıcısı da öğretmenlerdir. Meslek liselerinde öğretim gören yarının büyükleri, yöneticileri, iş adamları, işçileri, öğretmenleri, esnafları, sağlıkçıları, din görevlileri, teknik ve bilişim uzmanları olacak gençlerin mesleki ve teknik eğitimlerinin yanında sağlam bir tarih eğitimi aldıktan sonra hayata atılmaları onların faydalı birer yurttaş olmaları açısından önemlidir. Çünkü tarih genç dimağların milliyetçi ruh temellerini oluşturmakta, onlara kendi geçmişlerini bütün kültür, gelenek ve değerlerini öğretmekte, mensubu oldukları milletin medeniyet sahasındaki rolünü ve payını belirtmektedir.
- 15- Öğrenciler yılda en az bir defa tarihi yerlere gezilere götürülmelidir.

Ders Kitapları İçin Öneriler:

- 1- Tarih ders kitapları, öğrencilerin öğrenme motivasyonu artıracak şekilde, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin de alınacağı kapsamlı bir çalışma sonucunda yeniden yazılmalıdır.
- 2- Tarih ders kitaplarında farklı kaynaklardaki farklı görüşlere de yer verilerek öğrencilerin muhakeme ve mukayese edebilme yönleri geliştirilmelidir.
- 3- Tarih ders kitaplarındaki kavramlar doğru, yerinde ve dilimizin zenginliği nispetince çoklukla kullanılmalı, kavramlar kitapta geçtiği yerde, öğrencinin anlayabileceği şekilde açıklanmalıdır.
- 4- Öğrencilerin kendilerine örnek almaları için Tarih ders kitaplarında, tarih derslerinde son yıllarda eskiye nazaran daha çok yer verilen, Türk büyüklerinin, tarihi kahramanların, bilim ve sanat adamlarının biyografilerine daha fazla ve ayrıntılı olarak yer verilmelidirler.
- 5- Meslek liseleri tarih öğretmenlerinin mesleki gelişimlerinin sürekliliği, bilgilerinin kalıcı ve canlı olması açısından sık ve etkili hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.
- 6- Diğer liseler ile meslek liselerindeki öğrencilere aynı programın ve müfredatın uygulanıyor olması tarih eğitimi açısından büyük bir sorun oluşturmaktadır. Meslek liselerine yönelik, genel bir tarih bilinci kazandırmayı amaçlayan bir tarih programının hazırlanması daha yararlı olacaktır.

Diğer Öneriler:

- 1- Meslek Liseleri okul müdürleri ve idarecileri öncelik olarak meslek dersleri branşından değil, kültür dersi branşlarından da olabilmelidir. Böylece bazı okul yönetimlerinin tarih derslerine bakışı olumlu yönde değişebilir.
- 2- Tarih dersleri verimlilik açısından ilk saatlere konmalı, atölye uygulaması olan meslek liselerinde atölye derslerinden sonra ders programına tarih dersi kesinlikle konulmamalıdır.
- 3- Meslek liseleri tarih öğretmenlerinin mesleki gelişimlerinin kalıcılığı ve etkililiği açısından müze ve tarihi ören yerlerine gezi faaliyetleri düzenlenmelidir.
- 4- Ülkemizde tarih öğretimi alanında yapılan tezlerin içerik değerlendirmesini yaparak tarih öğretiminin günümüzde geldiği nokta ve gelecekteki yönelimi noktasında ipuçları elde etmeyi amaçlayan bu araştırmanın sonuçları şunlardır: "Yürütülmüş olan 'Eğitim Fakültelerini Yeniden Yapılandırma Projesi' kapsamında tarih öğretimine önem verilmesi ve bu süreçte yurtdışına alan eğitiminde uzmanlaşma amacıyla öğrenciler gönderilmesi vurgulanması gereken diğer önemli bir husustur" (Demircioğlu, 2007).
- 5- Buna ilave olarak, "tarih eğitiminin üniversitelerde lisans ve lisansüstü düzeyde anabilim dalı olarak teşkilatlandırılarak akademik anlamda disiplinize edilmesi, tarih öğretim programları ve ders kitaplarının müfredatlarının yenilenmesi sonucu ortaya çıkan araştırmalardaki çeşitlilik gibi hususların ülkemizde meslek liselerindeki tarih öğretimine yönelik çalışmaların nitelik ve nicelik açısından artmasında etkili olduğu ileri sürülebilir" (Şimşek ve Yazıcı, 2013).
- 6- Öğretmen nitelikleri alanında yapılan birçok çalışma, tarih dersi öğretmenlerinin kendi ölçütleri hakkında derin bilgi sahibi olmaları gerektiğini ortaya koymaktadırlar. Böyle derin bir tarihsel bilgiyi elde etmek, tarih öğretmeni için bir tür ön koşul olacak niteliktedir. Öğretmenin tarihsel alan konusunda eksik bilgi sahibi olması onun niteliğini olumsuz bir şekilde etkilemekte ve öğretilecek tarihi konuların yüzeysel olarak aktarılması durumunu ortaya çıkarmaktadır (Yıldırım ve Yazıcı, 2017).

- 7- Dünya tarihçilerinde görülen geleneksel siyasal tarihten sosyal tarihe doğru olan kitlesel ilgi kayması ve biçim yönünden meydana gelen değişiklikler öğrenci güdülenmesi konusunda öğretmene yol göstermektedir. İlgilere göre okunacak yayınlar öğrencilerin tarihi sevmesine yol açacak ve doğru tarih bilincinin oluşmasına katkıda bulunacaktır.
- 8- Öğretmenlerin ekonomik ve sosyal haklarının düzeltilmesi ve özellikle ek ders ücretlerinin iyileştirilmesi ile öğretmen motivasyonunun artırılması sağlanmalıdır.
- 9- Sözlü tarih çalışması dediğimiz, kelimelerin seslendirilmesine başvurduğumuz tarih öğretimi tekniğinin kullanılması da tarih öğretiminin sorunlarına büyük ölçüde çözüm getirecektir. Aile tarihi, ziraat tarihi ve yerel okul tarihi gibi çalışmalarda öğrencilerde tarih bilinci ve sevgisi oluşmasını sağlayacaktır.
- 10- Tarih dersleri aracılığıyla, nitelikli bireylerin yetiştirilebilmesi için, öğrencilerin farklı duyu organlarına hitap eden ve öğretim teknolojileri açısından zengin öğretim ortamları oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2012). *Türk eğitim tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2012*, Ankara: Pegem Akademi.
- Arı, N. ve Binici, H. (2004). “*Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar*”. GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 24, Sayı 3 (383-396).
- Ata, B. (2002). *Müzeler ve tarihi mekanlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin “müze eğitimine” ilişkin görüşleri*. Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış doktora tezi.
- Baş, T. (2008). *Anket*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Cebeci, F. B. (2006). *Mesleki ve teknik lise öğrencilerinin İngilizce derslerine yönelik tutumları*. Uludağ Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Cesur, M. (2005). *Kastamonu ili ortaöğretim okulları yöneticilerinin yönetim biçimleri*. Ankara Üniversitesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Çetin, K. (2004). İlk ve ortaöğretim ders içeriklerinde kültür konularının yeterliliği. *Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9.
- Çetinkaya, M. (2003). *Ortaöğretim (lise) okullarında Türkiye Cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersinin amaçlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Demircioğlu, İ. H. (2006). Lise öğrencilerinin tarih dersinin amaçlarına yönelik görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2).
- Demircioğlu, İ. H. (2007). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*, Ankara: Anı Yayınları
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Erdoğan, İ.(2019). Eğitime yeni bir soluk: Müzeler,
http://ttkb.meb.gov.tr/yenicalismalar/muze/basindan_yansimalar.htm. Erişim tarihi: 15.06.2019.

- Güven, A. (2008). Demokratik vatandaşlık ve tarih eğitimi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Yıl 2008, Cilt 12, Sayı 2, Sayfalar 337 – 350
- MEB (Mili Eğitim Bakanlığı). (2019). http://mtegm.meb.gov.tr/www/turkiyede-mesleki-ve-teknik-egitimin-gorunumu-raporu-yayimlandi/icerik_2203. Erişim tarihi: 15.06.2019.
- MEB (Mili Eğitim Bakanlığı). (2019).<http://www.yyutez.yyu.edu.tr/> . Erişim tarihi: 25.05.2019.
- MEB (Mili Eğitim Bakanlığı). (2019).<http://www.istatistikanaliz.com/ki-kare-analiz-testi.asp> . Erişim tarihi: 10.05.2019.
- MEB (Mili Eğitim Bakanlığı). (2019).<http://www.meb.gov.tr/meb/teskilat.php> Erişim tarihi: 17.06.2019.
- MEB (Mili Eğitim Bakanlığı). (2019).<https://www.simurg.com.tr/mesleki-ve-teknik-egitim-sempozyumu-28-29-nisan-1983>. Erişim tarihi: 17.06.2019.
- İpçioğlu, M. (2004). *Bilgisayar destekli tarih eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (1998). *Araştırmalara rapor hazırlama*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. IX. Baskı.
- Karasar, N.(1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kocaoluk, H. (2007). *Tarih yazımı*, Ankara: Yapı Kredi Yayınları.
- Köstüklü, N. (2001). *Sosyal bilimler ve tarih öğretimi*, Konya: Günay Ofset.
- Kuşbaşı, E. (2008). *Meslek liselerinde tarih öğretiminin, öğretmen görüşlerine göre problemleri ve çözüm önerileri (Konya örneğinde)* yüksek lisans tezi.
- MEB (Mili Eğitim Bakanlığı). (1983). *Tebliğler Dergisi*, 29 Ağustos 1983:338-339.
- MEB (Mili Eğitim Bakanlığı). (2002). *Mesleki ve teknik eğitim yönetmeliği*, 24804.
- MEB (Mili Eğitim Bakanlığı). (1993). *Tarih 1-2 Programları, Tebliğler Dergisi*, 2378.
- MEB (Mili Eğitim Bakanlığı). (1998). *Tebliğler Dergisi*, 2495.
- MEB (Mili Eğitim Bakanlığı). (2019). *Tarih dersi öğretim programı geliştirme özel ihtisas komisyonu*. <https://docplayer.biz.tr/4594535-Talim-ve-terbiye-kurulu>

baskanligi-tarih-dersi-ogretim-programi-gelistirme-ozel-ihstias-komisyonu.html.

Erişim tarihi: 11.05.2019.

- Mekin, P. (2013). *Tarih öğretmenlerinin ve öğrencilerin tarih müfredat programı ve tarih ders kitabı hakkındaki görüşleri: Van ili örneği*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Memioğlu, A.Z. (2004). “Tarih öğretimi üzerine bazı düşünceler”, *Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 9, s.303, Erzurum*
- Resmi Gazete (1973) 1739 Sayılı Millî eğitim temel kanunu.
- Özbaran, S. (1998). *Tarih öğretimi ve ders kitapları*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Özçelik, İ. (1996). *Tarih öğretiminde yöntem ve teknikler*, Ankara: Özkan Matbaacılık.
- Safran, M, &ATA, B. (1998). Okul dışı tarih öğretimi *Gazi Üni. Eğitim Fak. Dergisi, C.18 Ankara*.
- Safran, M. (12-16 Eylül.1994). Tarih öğretimi ve çağdaş müfredat teorileri. *12. Türk Tarih Kongresinde sunulmuş bildiri*.
- Sezgin, İ. (1993). Meslekî ve teknik eğitim program geliştirme süreci. *A.Ü. Eğitim Bilimleri I. Ulusal Kongresinde sunulmuş bildiri*.
- Sungu, İ. (2002). *Tarih öğretimi hakkında*. (Bahri Ata, Çev.) Millî Eğitim, 153, 154.
- Sümbül, A.M. (2007). *Öğrenme ve öğretim olgusuna ilişkin temel bilgiler*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Şahin, M. T. (2006). *Özel dersanelerde tarih öğretimi ve tarih öğretmenlerinin sorunları Kastamonu ili örneği*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Şimşek, A. & Yazıcı, F. (2013). “Türkiye’de tarih öğretiminin dünü bugünü”. *TYB Akademi Dergisi, 3(8), 9-33*.
- Şişman, M. A. (2003). “Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.13, S.1, s.236*.

Taymaz, H. (1983).Meslekî ve teknik eğitim sistemi ve örgütlenmesi. *meslekî teknik eğitim sempozyumu*, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları:126,Ankara.

Tekeli, İ. (1998) *Tarih bilinci ve gençlik*. Ankara: Tarih vakfı yurt yayınları.

Yıldırım, T. ve Yazıcı F. (2017). *Tarih alan yeterlik algısı ölçeği: bir ölçek geliştirme çalışması*.

https://www.researchgate.net/publication/320024923_Tarih_Alan_Yeterlik_Algisi_Olcegi_Bir_Olcek_Gelistirme_Calismasi. Erişim tarihi: 17.06.2019.

Yıldız, Ö. (2003). Türkiye’de tarih öğretiminin sorunları ve çağdaş çözüm önerileri. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,15. Yıl : /2137

EKLER

EK 1. Anket Örneği

AÇIKLAMA

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırmada, mesleki ve teknik Anadolu liselerinde tarih öğretimi ile ilgili karşılaşılan problemlerin, anılan okullarda görev yapan tarih öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın amacına ulaşması, sizin ankete vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır.

Anket yoluyla elde edilebilecek bilgiler sadece **Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Tarih Öğretiminin, Öğretmen Görüşlerine Göre Problemleri ve Çözüm Önerileri (Van Örneği)** adlı yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Anketler toplu olarak değerlendirileceği için ankete isminizi yazmanıza gerek duyulmamaktadır.

Katkılarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Osman AKIN

Nene Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarih Öğretmeni
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Elinizdeki kitapçık 4 sayfadan oluşmaktadır. 10 dakikada cevaplayabileceğiniz düşünölmektedir.

I. BÖLÖM

Bu bölümde size ilişkin kişisel bilgiler sorulmaktadır. Lütfen aşağıdaki seçeneklerde durumunuza uygun olanların yanındaki parantezin içine çarpı(X) işareti koyunuz.

1-Cinsiyetiniz

1.( ) Kadın

2. ( )Erkek

2-Halen görev yaptığınız Meslek Lisesini türü nedir?

1. ( ) Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi   2. ( ) Ticaret Meslek Lisesi
 3. ( ) İmam Hatip Lisesi   4. ( ) Sağlık Meslek Lisesi
 5. ( ) Kız Meslek Lisesi   6. ( ) Turizm Meslek Lisesi
 7. ( ) Anadolu İmam Hatip Lisesi   8. ( ) Diğer

3-"Öğretmenlik Mesleğindeki Kıdeminiz"

1. ( ) 1-5 yıl   2. ( ) 6-10 yıl   3. ( ) 11-15 yıl
 4. ( ) 16-20 yıl   5. ( ) 21-25 yıl   6. ( ) 26 yıl ve üzeri

4- "Hangi Tür Liseden Mezun Oldunuz"

1. ( ) Meslek Lisesi (Türü;.....)   2. ( ) Genel Lise
 3. ( ) Fen Lisesi   4. ( ) Anadolu Lisesi
 5. ( ) Anadolu Öğretmen Lisesi

5-En son Mezun Olduğunuz Okul

1. ( ) Yüksek Öğretmen Okulu
 2. ( ) Eğitim Enstitüsü
 3. ( ) Eğitim Fakültesi
 4. ( ) Fen –Edebiyat Fakültesi
 5. ( ) Yüksek Lisans (Bilim Dalı:.....)
 6. ( ) Doktora (Bilim Dalı:.....)
 7. ( ) Diğer(Lütfen yazınız) .....

6. Mesleğinizden yeterince doyum sağlayabiliyor musunuz? Evet ( )   Hayır ( )

II. BÖLÜM

Tablo 11.

Maddeler	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1- İlköğretimden ortaöğretime yöneltme mesleki yetenek ve yatkınlığa göre değil, ders başarısına göre yapılmaktadır.					
2-Öğrencilerde tarih dersinin de içinde bulunduğu kültür derslerine karşı motivasyon problemi vardır.					
3- Öğrenciler ve veliler üzerinde ‘asıl olan meslek dersleridir’ ‘diğer dersler önemli değildir’ yanlış düşüncesi yaygındır.					
4-Öğrenciler tarih dersinin gelecek yaşantılarında kendilerine fayda getirmeyeceğini düşünmektedir					
5-Tarih dersleri öğrenciler için sıkıcı ve zor bir derstir.					
6-Tarih derslerinin haftalık ders saatleri dersin müfredatına göre azdır.					
7-Tarih derslerinin haftalık ders saatlerinin azlığı konuların hızlı işlenmesine sebep olmaktadır.					
8-Ders konularının hızlı işlenecek olması zorunluluğu öğretmeni düz anlatım metoduna zorladığı için öğrenci merkezli tarih öğretimi yapılamamaktadır. Bu durum meslek lisesi öğrencilerinin tarih dersinden uzaklaşmasına sebep olmaktadır.					
9-Tarih ders kitabındaki konu yoğunluğu, dersin haftalık saati de göz önüne alındığında meslek lisesi öğrencilerinin seviyelerinin üzerindedir.					
10-Tarih derslerinin haftalık ders saatlerinin azlığı, dolayısıyla dersten alınan notun ağırlıklı başarı notu ortalamasına etkisinin azlığı, öğrencinin tarih dersinde başarılı olma gayretini azaltmaktadır					
11-Meslek derslerinin ders saatlerinin fazla, müfredatlarının tarih dersinden hafif olması öğrenciyi tarih dersine bakış açısını olumsuz yönde etkilemektedir.					

12- Meslek lisesinde öğretim gören öğrencilerin haftalık toplam ders saatleri diğer lise öğrencilerinin haftalık ders saatlerinden fazladır. Bu fazlalık öğrencilerin tarih dersine, ders öncesi çalışmalarını ve derste aktif olmalarını zorlaştırmaktadır.					
13- Tarih derslerinde siyasal ve askeri konuların ağırlıklı olması öğrencilerin derse ilgisini azaltmaktadır					
14- Meslek Liselerinde görev yapan tarih öğretmenleri diğer ortaöğretim kurumlarına geçmeyi düşünmektedir					
15- Meslek liselerinde haftalık ders programları meslek derslerinin öncelikleri dikkate alınarak yapılmaktadır					
16- Tarih ders kitaplarında geçen terim ve kavramların anlamını öğrencilerin bilmemesi ve de öğrenme merakının olmayışı dersin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.					
17- Tarih dersi ders kitapları meslek lisesi öğrencilerinde kitaba dolayısıyla derse karşı ilgi ve merak uyandıramamaktadır					
18- Sınıflar öğrencinin tarih dersini öğrenme motivasyonunu artıracak şekilde düzenlenmemiştir. (pano, grafik, resim, fotoğraf vb.)					
19- Tarih derslerinde bilgisayar teknolojisi ve internet yeteri kadar kullanılamamaktadır					
20- Derslerde öğrenilen konuları tamamlayan materyaller sınıflarda yoktur.(tarih şeridi, Türkiye Haritası, Dünya Haritası vb.)					
21- Meslek liselerindeki okul idarecileri meslek derslerinin ders araç gereci ve ihtiyaçlarına, tarih dersinin ders ihtiyaçlarından daha acil cevap vermektedir.					
22- Okul kütüphanesinde kaynak tarih kitapları bulunmamaktadır					
23- Okul kütüphanesinde güncel tarih kitapları bulunmamaktadır.					
24- Meslek liselerinde tarih öğretmenleri sınıfa hakim olma problemini diğer ortaöğretim kurumlarından daha çok yaşamaktadır.					
25- Öğrencilerin tarih dersine karşı olan olumsuz tutumları, meslek liselerinde görev yapan tarih öğretmenlerinin de ders işleme şevkini kırmaktadır.					
26- Meslek liselerinde şiddet diğer ortaöğretim kurumlarından daha fazla görülür.					

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

LİSANSÜSTÜ TEZ ORIJİNALLIK RAPORU
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

15/08/2019

Tez Başlığı / Konusu

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Tarih Öğretiminin, Öğretmen Görüşlerine Göre Problemleri ve Çözüm Önerileri (Van Örneği)

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 69 sayfalık kısmına ilişkin, 15/08/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 19 (on dokuz) dur.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içmediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

15/08/2019
Osman AKIN

Adı Soyadı : Osman AKIN
Öğrenci No : 11921610291
Anabilim dalı : Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi
Programı : Tarih Eğitimi Bilim Dalı
Statüsü : Y. Lisans X Doktora

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Nurullah KARTA

15.../8.../2019

ENSTİTÜ ONAYI
UYGUNDUR
...../2019
Server CAN
Enstitü Sekreteri

